

1.	INLEIDING	
	1.1. Doel van de excursie	1
	2.2. English summary	1
2.	HERPETOLOGISCHE EVALUATIE	
	2.1. Literatuurvoorbereiding	1
	2.2. Resultaat	1
3.	REIS-ERVARINGEN	
	3.1. Dag-aktiviteit	2
	3.2. Klimaat	2
	3.3. Logies en voedsel	2
	3.4. Taal	3
	3.5. Huurwagen	3
	3.6. Autowegen	3
	3.7. Algemene info	4
	3.8. Budget	4
4.	RESULTATEN	
	4.1. Vogels	
	4.1.1. Soorten per gebied	5
	4.2. Zoogdieren	
	4.2.1. Soorten per gebied	7
	4.3. Amfibieën en reptielen	
	4.3.1. Aantallen per familie	7
	4.3.2. Soorten per gebied	8
	4.3.3. Aantallen per soort	9
5.	REISWEG	
	5.1. Algemeen overzicht	10
	5.2. Kaart met reisweg	11
	5.3. Beschrijving met soortvermelding	12
6.	HERPETOLOGISCHE BESPREKING PER SOORT	
	6.1. Amfibieën	23
	6.2. Reptielen	28
	6.3. Overzicht schubtellingen slangen	48
7.	GERAADPLEEGDE LITERATUUR	49
8.	VERSLAGGEVING	51
9.	FOTO'S AMFIBIEËN EN REPTIELEN	52
10.	VERTALING WOORDEN EN AFKORTINGEN TRANSLATIONS WORDS AND ABBREVIATIONS	56

1. INLEIDING

1.1. Doel van de excursie :

Met het doel ervaring te verzamelen aan de Zuidamerikaanse herpetofauna ondernamen Freddy Hordies, Pierstraat 168B, 2550 Kontich en André Van Hecke, Eglantierlaan 39, 2630 Aartselaar van 21 april tot 11 mei 1991 een herpetologische excursie naar Venezuela.

Onze aandacht zou alweer volledig uitgaan naar het observeren en bestuderen van amfibieën en reptielen. Toch werd er bijzonder uitgekeken naar vogels. Tevens hadden we ditmaal het geluk interessante zoogdierwaarnemingen te kunnen verrichten ! Aan ons verlangen om (zoals het ons gelukte in Costa Rica in 1990) zeeschildpadden te kunnen waarnemen kon niet voldaan worden. Niet alleen waren deze zeereptielen te zeldzaam en te sterk bejaagd maar tevens waren de legstranden alleen vanuit zee bereikbaar.

Nooit wordt er een dier gedood of als bewijsmateriaal meegenomen. Elk gevangen amfibie of reptiel werd (op enkele uitzonderingen na) op de plaats van vangst terug vrijgezet.

In dit rapport wordt een veelvuldig gebruik gemaakt van afkortingen. Om de verklaringen tijdens het lezen gemakkelijker te begrijpen, werden deze (alfabetisch gerangschikt) samengevat op de laatste "open te vouwen" bladzijde. Aangezien deze afkortingen ook begrijpbaar moesten zijn voor niet-Nederlandstaligen, werden deze vertaald naar het Engels.

1.2. English summary :

In the spring of 1991 from 21th of April to 11th of May, an herpetological excursion was made by Freddy Hordies, Pierstraat 168B, 2550 Kontich Belgium and André Van Hecke, Eglantierlaan 39, 2630 Aartselaar Belgium to Venezuela.

The aim of the excursion was to obtain further knowledge of the native amphibians and reptiles and to record biological relevant data.

No specimens have been sacrificed or preserved. All captured animals were replaced within their appropriate habitat after recording the relevant informations.

An English legend of the abbreviations, used in this report, is provided on the last page. This may facilitate understanding of the data in section 4 & 6.

2. HERPETOLOGISCHE EVALUATIE

2.1. Literatuurvoorbereiding :

Venezuela is als Zuidamerikaans land zeer rijk aan amfibieën en reptielen (samen 381 soorten ofwel 108 soorten amfibieën en 273 soorten reptielen). Desondanks is er maar een beperkte herpetologische literatuur voorhanden. Alleen voor de hagedissen was er een goed bruikbare determinatietabel. Wij hebben ons bij de voorbereiding en voor de nomenclatuur gebaseerd op volgende werken :

Wormsalamanders - Apoda	: Taylor, 1968
Salamanders - Urodela	: Dunn, 1972
Kikkers & Padden - Anura	: Rivero, 1961
Krokodillen - Crocodylia	: Medem, 1983
Schildpadden - Chelonia	: Pritchard & Trebbau, 1984
Hagedissen - Sauria	: Donoso-Barros, 1968 Hoogmoed, 1973
Slangen - Serpentes	: Campbell & Lamar, 1989 Lancini, 1986 Perez-Santos & Moreno, 1988

2.2. Resultaat :

Gedurende onze aanwezigheid werden er 10 soorten amfibieën en 36 soorten reptielen aangetroffen wat overeenkomt met een observeren van 12% van de aanwezige herpetofauna. Vooral wat slangen betreft is deze excursie een topper geworden. Er werden zo maar eventjes 23 soorten bestudeerd inclusief 4 soorten gifslangen. Dit is

vooral te danken geweest aan ten eerste het tijdstip van ons aanwezig zijn, nl. overgang van droog naar regenseizoen, waarbij er een verhoogde activiteit is van slangen die uit zomerslaap komen en ten tweede aan een verhoogde nachtactiviteit. Dit vernamen wij ook meermaals via plaatselijke kontakten die wezen op een verhoogde activiteit van reptielen 's avonds en 's nachts.

3. REIS-ERVARINGEN

3.1. Dag-activiteit :

Ingevolge onze grote nachtactiviteit hebben wij onze dag als volgt ingericht : opstaan tussen 5.30 en 6.00u, vertrek naar een nabijgelegen geschikte dritsplaats en zoeken naar amfibieën en reptielen tot ong. 10.00u; van 10.00u tot 12.00 bestuderen van gevangen dieren en verkeersslachtoffers; 12.00u tot 13.00u lunch; van 13.00u tot 17.00u eerst boodschappen en dan ofwel verplaatsing naar een nieuwe bestemming ofwel siësta (namiddag-slaap); 17.00u tot 18.00u douchen, scheren, enz.; 18.00 tot 19.00u warm avondeten; 19.00u tot middernacht : avondtocht: 01.00u gaan slapen.

We hebben alle observaties op eigen initiatief en zoeken verricht en nooit beroep gedaan op derden, kinderen of gidsen (met uitzondering van een bezoek aan de leg-stranden van de zeeschildpadden).

Meermaals hebben we wel moeite gehad met kinderen die als spel hagedissen doodden met de katapult, vogels haarfijn op een afstand van 50m dodelijk wisten te raken.

Pijnlijk voor ons was ook het groot aantal reptielen, amfibieën, vogels en zoogdieren dat hier de dood vond als verkeersslachtoffer. Er zijn maar weinig wegen maar het verkeer is zeer intensief en deze banen doorkruisen zeer dikwijls prachtige natuurgebieden.

3.2. Klimaat :

Volgens plaatselijke kontakten begint het regenseizoen in Noord Venezuela eind april/begin mei en duurt dan tot november. Gedurende ons verblijf van 21 april tot 11 mei 1991 hebben wij geen regen meegemaakt. Het gebeurde wel meermaals dat er zware bewolking kwam opzetten, maar het bleef steeds bij "dreigen". Overdag was het (na 9.30u) snikheet en eigenaardig genoeg benaderde de schaduwtemperatuur zeer dicht de temperatuur gemeten in directe zonlicht. Het minimum door ons gemeten was rond middernacht : 26.3°C en het maximum (middaguur) 44°C. Een auto zonder airconditioning moet "moordend" zijn. Als natuurwaarnemer heb je dikwijls zeer weinig mogelijkheid om je wagen altijd in de schaduw te parkeren en tijdens onze excursie moet ook steeds uitgekeken worden naar een schaduwplaats om te lunchen. De meeste hotels hebben airconditioning maar slechts bij enkele was deze niet lawaaiërig en doeltreffend werkend. Bij de meesten was de hotelkamer en het gebouw zo opgewarmd dat de airconditioning niet op kon tegen de hitte ! Al bij al is het wel een zalige draagbare warmte en het is aangenaam om zo drie weken te kunnen doorbrengen. De aankomst in Amsterdam op 10 mei was minder aangenaam : 5°C terwijl wij vertrokken waren bij 33°C in de schaduw !

De dag is wel kort : de zon komt op om 6.00u en het is donker om 19.00u. Dit had voor ons wel het voordeel dat we vroeg aan de avondwandeling konden beginnen.

3.3. Logies & Voedsel :

Wij hadden geen kampeermateriaal meegenomen en hebben elke nacht in hotel slapen. Eigenlijk zijn er maar weinig hotels maar ze bieden een goed tot uitstekend comfort en ze zijn ons qua prijs steeds goed meegevallen (beter dan in Costa Rica). Hun prijs varieerde van 400 tot 1000 ,-BEF per persoon, voor een dubbel bed en TV, inclusief ontbijt; zeer goede sanitair en meermaals hadden we een 3 à 5-persoonskamer; de meesten hadden een zeer propere zwembad en een bewaakte parking voor de auto.

Wanneer je in Maiquetía, de luchthaven van Caracas, aankomt ga dan nooit slaapgelegenheden zoeken in de westelijke (en voor ons duurste overnachting) richting van Catia LaMar want je ligt dan onmiddellijk onder de landingsroute met een passage

van om de 5 minuten een vliegtuig. Ga liever naar het veel goedkopere en meer luxueuze oosten zoals bijv. Macuto.

Uit eten gaan is spotgoedkoop en varieert tussen de 90,- en 200,-BEF per persoon; bier in blik is duur : ong. 40,-BEF; keuze aan fruit is enorm maar beleg vind je praktisch niet : enkel kaas, zoiets als boterhamworst en tomaten; overal zijn er kleine winkeltjes die van buiten amper als dusdanig herkenbaar zijn; enkele prijzen : flesje coke 3,-BEF; banaan : 1,-BEF; een liter water 5,-BEF; een tomaat 2,-BEF.

Alle kredietkaarten worden overal en zonder problemen aanvaard en in de meeste hotels kan geld gewisseld worden tegen een eerlijke koers.

3.4. Taal :

Je moet er rekening mee dat men (in het door ons bezochte deel van Venezuela) alleen Spaans wordt gesproken. Wij hebben amper enkele mensen ontmoet die Engels spraken, nl. een gepensioneerde U.S. Navy kapitein en personeel van de luchthaven.

3.5. Huurauto :

Wij hebben met een bestelling en een vaucher vanuit België gewerkt via Budget. Bij prijsvergelijking was deze verhuurfirma ook nu weer voor ons veruit de laagste in prijs gebleken. Desondanks had men ter plaatse toch de kans gezien om op het kontrakt ons een niet gevraagde persoonlijke ongevallen-verzekering te laten ondertekenen. Bij het inleveren van de huurwagen deed dit nogal enige heibel ontstaan omdat Freddy weigerde dit te betalen. Hij heeft voet bij stek gehouden en geweigerd om deze verzekering te betalen. Het best is op het huurkontrakt voor je handtekening de clause te plaatsen : "overeenkomstig de vaucher-bepalingen".

Onze auto was een nieuwe Fiat Premio, radio cassette, airconditioning en met amper 1042km op de teller. Wij betaalden in België voor 19 dagen 29.170,-BEF unlimited miles en omnium inclusief.

Bijzonder interessant is de prijs van de benzine 1.50,-BEF per liter !!! Voor onze afgelegde 4456km hebben we een 900,-BEF aan benzine betaald.

De meeste auto's die je ziet rijden zijn oude wrakken van het Amerikaans type anno 1955. Men geeft wel de raad 's nachts een nieuw type niet onbewaakt achter te laten en de meeste hotels beschikken over een speciaal bewaakte parking.

3.6. Autowegen :

Wij hebben het noord-oostelijke deel van Venezuela bezocht, nl. de Estados Distrito Federal, Aragua, Miranda, Anzoategui, Sucre, Monagas en Guarico. De meeste wegen waren goed geasfalteerd, wel redelijk smal maar zeer gevaarlijk vanwege de pot holes (putten van soms 30cm diep door het intensief verkeer). Soms zijn er goede "autopistas" waarvoor je tol moet betalen : kostprijs 3.00,-BEF per 100km.

De verkeer- en richtingaanduidingen zijn goed; tenzij er een politieagent het verkeer regelt, wordt het rode stoplicht overal genegeerd en al vlug (je kan niet anders) doe je hieraan mee.

Het is oppassen geblazen voor de "tobbies". Dit zijn halve cirkelbulten dwars over de rijweg met als doel de snelheid drastisch te minderen. Ze liggen aan de politiecontroles en tevens bij het binnen- en buitenrijden van de dorpen of steden of aan gevaarlijke kruispunten. Meestal is hun aanwezigheid niet aangeduid en 's nachts zie je ze amper. Tevens worden in veel dorpen de weg gebruikt als afwateringskanaal met een centraal gelegen diepere uitsparing. Rij dus steeds bij gematigde snelheid. Houdt er rekening mede dat bijna overal enkel richtingsverkeer geldt, hetgeen nooit wordt aangeduid. Je moet dit maar weten en best is een "lokale" voorganger te volgen en/of te kijken in welke richting de auto's geparkeerd staan. Volg ook steeds de auto's voor je : rijden deze allen links doe dit dan ook want iets verder zijn er rechts dan wel potholes of iets anders gevaarlijk. Wees ook voorzichtig 's nachts want 50% rijdt zonder lichten.

Voor het afleggen van een 400km heb je wel een hele dag nodig. Benzinstations vind je in Venezuela overal. Wij raden U aan om voor de eerste tankbeurt bij Lagoven te gaan en aldaar de beste en enige wegenkaart te kopen voor ong. 60,-BEF.

3.7. Algemene tips :

Voor Venezuela zijn geen inentingën verplicht. Alleen tegen malaria wordt aan geraden tabletten in te nemen.

Zorg voor je vertrek voor een goed grondplan van Caracas zoniet verspeel je zeker een halve dag en je kan niet anders want je moet doorheen Caracas om aan je reis in Venezuela te beginnen.

In grote steden vind je enkele supermarkten maar je kan evengoed en voor de helft goedkoper terecht in de talrijke kleinere winkeltjes.

Gedurende ons verblijf hebben wij ons geen enkele keer "bedreigd" gevoeld en evenmin 's nachts ondanks onze grote nachtactiviteit. De bevolking is afstandelijk, valt je niet lastig en komt wat nors over. Begin je zelf een gesprek dan zijn het opeens uiterst lieve en vriendelijke mensen.

Al het water is drinkbaar alhoewel je water in flessen overal kan kopen. Telkens je gaat eten of drinken krijg je steeds water gratis aangeboden. Zalig zijn de vers geperst "jugo naturales" : ong. 37,-BEF voor een 35cc !

Telefoneren vanuit Venezuela naar België gaat soms onmiddellijk en duurt soms 3 uur. Eénmaal je een verbinding hebt gaat het goed en de prijs is niet duur : 450,-BEF voor de eerste 3 min. en 99,-BEF voor elke bijkomende minuut. Best doe je dit vóór 9.00u of na 20.00u.

Er is een tijdsverschil van 6u. middernacht Venezuela is 6.00u 's morgens in België.

Wij hebben geen last gehad van de beruchte chiggers of enig ander ongedierte tenzij af en toe van muggen. Wel hebben wij elke dag een overdosis vitamine B ingenomen.

Zie je plotseling op de weg of voor een bocht een grote tak met bladeren wees er dan bedachtzaam voor dat men dit in Venezuela gebruikt ter vervanging van een gevaardriehoek en dat deze tak erop wijst dat er een ongeval is gebeurd of er aan de weg wordt gewerkt.

3.8. Prijs-budget :

(afgeronde prijzen)

KLM vlucht	: 41.000,-BEF per persoon
Huurauto	: 14.500,-BEF per persoon (bezetting twee personen)
Voedsel, hotel, enz..	: 19.000,-BEF per persoon

totaal 74.500,-BEF per persoon

4. RESULTATEN

4.1. Vogels

4.1.1. Soorten per gebied :

Estado de Venezuela			
1	DISTRITO FEDERAL	5	SUCRE
2	ARAGUA	6	MONAGAS
3	MIRANDA	7	GUARICO
4	ANZOATEGUI		

Observaties vogels I	1	2	3	4	5	6	7
<i>Pelicanus occidentalis</i>	X			X	X		
<i>Larus atricilla</i>	X						
<i>Pitangus sulphuratus</i>	X	X		X	X	X	X
<i>Phalacrocorax olivaceus</i>	X			X	X		X
<i>Quiscalus lugubris</i>	X	X	X	X	X	X	X
<i>Columbina passerina</i>	X						
<i>Melanerpes rubricapillus</i>	X						
<i>Fregata magnificens</i>	X	X		X	X		
<i>Coragyps atratus</i>	X	X	X		X	X	X
<i>Vanellus chilensis</i>		X		X		X	X
<i>Mesembrinibus cayennensis</i>		X		X			
<i>Casmerodius albus</i>		X		X	X		X
<i>Bubulcus ibis</i>		X	X	X	X	X	X
<i>Crotaphaga ani</i>		X		X		X	X
<i>Psarocolius decumanus</i>		X					
<i>Pionus sordinus</i>		X					
<i>Tersina viridis</i>		X			X		
<i>Psarocolius angustifrons</i>		X					
<i>Agelaiocercus kingi</i>		X					
<i>Notiochelidon cyanoleuca</i>		X					
<i>Zonotrichia capensis</i>		X					
<i>Tityra cayana</i>		X					
<i>Ramphocelus carbo</i>		X					
<i>Aulacorhynchus calorhynchus</i>		X					
<i>Tangara gyrola</i>		X					
<i>Columba subvinacea</i>		X	X	X	X		X
<i>Pyrrhura hoematotis</i>		X					
<i>Sula leucogaster</i>		X					
<i>Trogon collaris</i>		X					
<i>Thraupisepiscopus</i>		X			X	X	
<i>Egretta tulla</i>		X		X		X	X
<i>Scardafella squammata</i>		X		X			X
<i>Myiodynastes maculatus</i>		X					
<i>Milvago chimachima</i>		X	X	X	X		X
<i>Stelgidopteryx ruficollis</i>			X				
<i>Cacicus cela</i>			X				
<i>Cathartes aura</i>		X	X	X	X		X
<i>Mycteria americana</i>				X			X
<i>Ajaia ajaja</i>				X			
<i>Phoenicopterus ruber</i>				X			
<i>Anas bahamensis</i>				X			
<i>Himantopus himantopis</i>				X	X		X
<i>Sterna superciliaris</i>				X			
<i>Rynchops nigra</i>				X			
<i>Mimus gilvus</i>			X	X	X	X	X
<i>Ardea herodias</i>				X			
<i>Hydranassa tricolor</i>			X	X	X		
<i>Chloroceryle amazonia</i>				X			

Estado de Venezuela			
1	DISTRITO FEDERAL	5	SUCRE
2	ARAGUA	6	MONAGAS
3	MIRANDA	7	GUARICO
4	ANZOATEGUI		

Observatie vogels II	1	2	3	4	5	6	7
<i>Eudocimus ruber</i>				X			
<i>Sterna albifrons</i>				X			
<i>Nyctanasia violacea</i>				X			
<i>Buteo magnirostris</i>				X		X	X
<i>Jacana jacana</i>				X	X		X
<i>Gymnomystax mexicanus</i>				X		X	X
<i>Polyborus plancus</i>		X		X	X		X
<i>Tringa flavipes</i>				X			
<i>Aramus guarauna</i>				X			
<i>Xiphorhynchus picus</i>				X			X
<i>Buteo albilaudatus</i>				X			
<i>Zenaida auriculata</i>				X			
<i>Falco sparverius</i>				X			
<i>Sicalis flaveola</i>				X			X
<i>Cyanocorax yncas</i>				X			
<i>Polioptila guianensis</i>				X			
<i>Anhinga anhinga</i>				X			X
<i>Fluvicola pica</i>				X			X
<i>Elanus leucurus</i>				X	X	X	X
<i>Tigrisoma lineatum</i>				X			
<i>Glaucidium brasilianum</i>				X			
<i>Haemeatopus palliatus</i>					X		
<i>Sterna hirunda</i>					X		
<i>Gallinula chloropus</i>					X		
<i>Arenaria interpres</i>					X		
<i>Tachyphonus rufus</i>					X		
<i>Trogon viridis</i>					X		
<i>Amazona amazonica</i>					X		
<i>Conirostrim leucogenys</i>					X		
<i>Myiodynastes maculatus</i>					X		
<i>Elanoides forficatus</i>					X		
<i>Podiceps dominilus</i>					X		
<i>Campylorhynchus nuchalis</i>					X		
<i>Syrigma sibilatrix</i>						X	X
<i>Arundinicola leucocephala</i>						X	X
<i>Jacamerops aurea</i>						X	
<i>Colinus cristatus</i>				X			
<i>Heterospizias meridionalis</i>				X			
<i>Muscivora tyrannus</i>				X			X
<i>Sturnella magna</i>				X			X
<i>Phimosus infuscatus</i>							X
<i>Carduelis psaltria</i>							X
<i>Eurypyga helias</i>							X
<i>Dendrocygna autumnalis</i>							X
<i>Dendrocygna viduata</i>							X
<i>Ardea locoi</i>							X
<i>Parabuteo unicinctus</i>							X
<i>Molothrus bonariensis</i>							X
<i>Ortalis ruficauda</i>		X					

4.2. Zoogdieren :

4.2.1. Zoogdieren per gebied :

Estado de Venezuela			
1	ARAGUA	3	SUCRE
2	ANZOATEGUI	4	GUARICO

Observaties zoogdieren	1	2	3	4
White-Eared Opossum <i>Didelphis albiventris</i>			X	
Common Opossum <i>Didelphis marsupialis</i>	X	X	X	X
Collared Anteater <i>Tamandua tetradactyla</i>	X			X
Red Howler Monkey <i>Alouatta seniculus</i>	X			
Bush Dog <i>Speothus venaticus</i>		X	X	X
Jaguarundi <i>Felis yagouaroundi</i>		X		
Ocelot <i>Felis pardalis</i>				X
Red-Tailed Squirrel <i>Sciurus granatensis</i>	X			
Pigmy Rice Rat <i>Oligoryzomys fulvescens</i>			X	
Brazilian Porcupine <i>Coendu prehensilis</i>				X
Brazilian Rabbit <i>Sylvilagus brasiliensis</i>				X
Totaal aantal soorten per Estado	4	3	4	6

4.3. Amfibieën en reptielen :

4.3.1. Aantallen per familie :

Families	Aantal soorten	Aantal dieren
Amfibieën		
<i>Kikkers en Padden</i>	10	92
Reptielen		
<i>Schildpadden</i>	1	20
<i>Krokodillen</i>	1	13
<i>Hagedissen</i>	11	247
<i>Slangen</i>		
<i>niet-giftig</i>	19	37
<i>giftig</i>	4	7
Eindtotaal	46	416

4.3.2. Soorten per gebied :

Estado de Venezuela			
1	DISTRITO FEDERAL	5	SUCRE
2	ARAGUA	6	MONAGAS
3	MIRANDA	7	GUARICO
4	ANZOATEGUI		

Observaties amfibieën en reptielen	1	2	3	4	5	6	7
<i>Cnemidophorus lemniscatus lemniscatus</i>	X	X	X	X	X	X	X
<i>Tropidurus torquatus hispidus</i>		X	X	X	X	X	X
<i>Dipsas variegata variegata</i>		X			X		
<i>Colostethus trinitatus</i>		X					
<i>Colostethus dunnii</i>		X					
<i>Mabuya mabouya mabouya</i>		X			X		
<i>Anolis auratus</i>		X			X	X	X
<i>Ameiva ameiva</i>		X	X	X	X		X
<i>Mastigodryas boddaerti boddaerti</i>			X				
<i>Bufo marinus marinus</i>				X	X	X	X
<i>Phyllodactylus ventralis</i>				X	X		
<i>Iguana iguana iguana</i>				X	X		X
<i>Eunectes murinus gigas</i>				X			
<i>Gonatodes vittatus vittatus</i>				X	X		
<i>Leptodeira annulata ashmeadii</i>				X	X		X
<i>Thamnodynastes strigilis</i>				X			
<i>Mastigodryas pleei</i>				X	X		
<i>Caiman crocodilus crocodilus</i>				X			X
<i>Leptodactylus fuscus</i>		X		X	X	X	
<i>Oxybelis aeneus</i>				X	X		
<i>Phimophis guianensis</i>				X	X		X
<i>Hyla crepitans</i>					X	X	
<i>Bothrops lansbergii rozeti</i>					X		
<i>Leptotyphlops goudotti goudotti</i>					X		
<i>Tropidodactylus onca</i>					X		
<i>Pseudoboa neuwiedii</i>				X	X		X
<i>Plica plica</i>					X		
<i>Atractus trilineatus</i>					X		
<i>Lachesis muta muta</i>					X		
<i>Sibon nebulata nebulata</i>					X		
<i>Sibon nebulata hartwegi ?</i>					X		
<i>Oxyrhopus petola petola</i>					X		
<i>Epicrates cenchria cenchria</i>					X		
<i>Elachistocleis ovalis</i>						X	
<i>Bufo guttatus guttatus</i>						X	
<i>Leptodactylus pentadactylus pentadactylus</i>						X	
<i>Bothrops atrox</i>						X	
<i>Crotalus durissus cumanensis</i>				X			
<i>Boa constrictor constrictor</i>				X			
<i>Leptodactylus bolivianus</i>				X			
<i>Bufo granulosus granulosus</i>				X			
<i>Hemidactylus palaichtus</i>				X			X
<i>Liophis reginae</i>				X			
<i>Podocnemis vogli</i>							X
<i>Chironius carinatus</i>		X					
<i>Leimadophis melanotus</i>			X				
Totaal aantal soorten per Estado	1	10	5	22	27	10	12

4.3.3. Aantallen per soort :

Aantal soorten en wijze van observatie	HV	VO	VS	VV	AUD
<i>Bufo guttatus guttatus</i>	1	1	.	.	.
<i>Bufo granulosis granulosis</i>	1	.	1	.	.
<i>Bufo marinus marinus</i>	4	2	9	.	.
<i>Leptodactylus pentadactylus pentadactylus</i>	1
<i>Leptodactylus bolivianus</i>	.	.	1	.	.
<i>Leptodactylus fuscus</i>	3	10	2	.	∞
<i>Hyla crepitans</i>	3	5	9	.	.
<i>Colostethus trinitatus</i>	2	28	.	.	∞
<i>Colostethus dunnii</i>	1	6	.	.	∞
<i>Elachistocleis ovalis</i>	2
<i>Podocnemis vogli</i>	.	20	.	.	.
<i>Caiman crocodilus crocodilus</i>	.	12	1	.	.
<i>Gonatodes vittatus vittatus</i>	6	37	.	.	.
<i>Hemidactylus palaichthus</i>	3	1	.	.	.
<i>Phyllodactylus ventralis</i>	3	4	.	.	.
<i>Anolis auratus</i>	2	6	.	.	.
<i>Tropidodactylus onca</i>	1
<i>Iguana iguana iguana</i>	1	3	1	.	.
<i>Plica plica</i>	2	6	.	.	.
<i>Tropidurus torquatus hispidus</i>	4	58	.	.	.
<i>Ameiva ameiva</i>	2	11	1	.	.
<i>Cnemidophorus lemniscatus lemniscatus</i>	7	79	.	.	.
<i>Mabuya mabouya mabouya</i>	.	9	.	.	.
<i>Atractus trilineatus</i>	1
<i>Chironius carinatus</i>	.	.	1	.	.
<i>Dipsas variegata variegata</i>	.	.	2	.	.
<i>Leimadophis melanotus</i>	1
<i>Leptodeira annulata ashmeadii</i>	2	.	1	.	.
<i>Liophis reginae</i>	.	.	1	.	.
<i>Mastigodryas boddaerti boddaerti</i>	.	.	1	.	.
<i>Mastigodryas pleei</i>	1	.	1	.	.
<i>Oxybelis aeneus</i>	.	.	4	.	.
<i>Oxyrhopus petola petola</i>	.	.	1	.	.
<i>Phimophis guianensis</i>	4	.	1	.	.
<i>Pseudoboa neuwiedii</i>	2	.	3	.	.
<i>Sibon nebulata hartwegi</i>	.	.	1	.	.
<i>Sibon nebulata nebulata</i>	.	.	1	.	.
<i>Thamnodynastes strigilis</i>	.	.	2	.	.
<i>Boa constrictor constrictor</i>	1	.	2	.	.
<i>Epicrates cenchria cenchria</i>	.	.	1	.	.
<i>Eunectes murinus gigas</i>	.	.	1	.	.
<i>Leptotyphlops goudotti goudotti</i>	1
<i>Bothrops atrox</i>	.	.	1	.	.
<i>Bothrops lansbergii rozei</i>	1	.	.	1	.
<i>Crotalus durissus cumanensis</i>	.	.	3	.	.
<i>Lachesis muta muta</i>	1
Totaal aantal per wijze van observatie	64	298	53	1	3

5. GEVOLGDE REISWEG

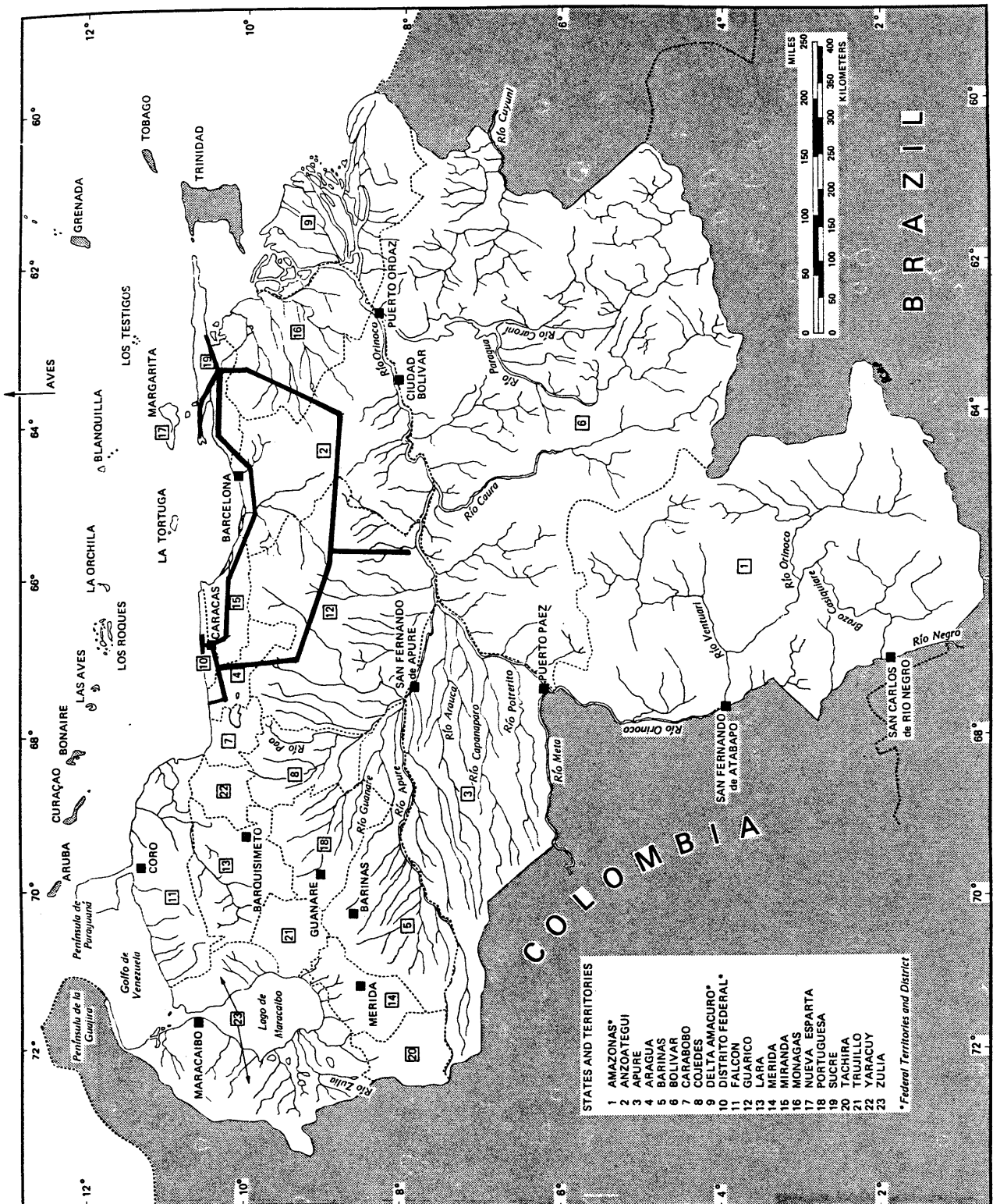
5.1. Algemeen overzicht :

Datum	Afgelegde reisweg in Venezuela	# km
21/04/1991	Vlucht Brussel - Amsterdam	-
	Amsterdam - Caracas (Maiquetía)	-
	Maiquetía - Catia La Mar	12
22/04/1991	Catia La Mar - Maiquetía - Macuto	61
23/04/1991	Macuto - Caracas - La Victoria - Maracay	222
24/04/1991	Maracay - Choroní - Maracay	77
25/04/1991	Maracay - Ocumare - Pto de Cata - Maracay	164
26/04/1991	Maracay - Caracas - Maiquetía - Caracas - Guarenas - Panaquire - Boca de Uchire - Clarines	478
27/04/1991	Clarines - El Hatillo - Clarines	114
28/04/1991	Clarines - El Hatillo - Clarines	135
29/04/1991	Clarines - Barcelona - Cumana - Cariaco - La Esmeralda - Carúpano	379
30/04/1991	Carúpano - La Esmeralda - Cariaco - Caimancito - Cariaco - La Esmeralda - Carúpano	270
01/05/1991	Carúpano - La Esmeralda - Cariaco - Caimancito - Guaranache - Caimancito - Cariaco - La Esmeralda - Carúpano	293
02/05/1991	Carúpano - Rio Caribe - Bohordal - El Pilar - Carúpano	217
03/05/1991	Carúpano - El Pilar - Carúpano	183
04/05/1991	Carúpano - San Vicente - Caripito - Maturín	310
05/05/1991	Maturín - Jusepín - Aguasay - San Tomé - El Tigre	377
06/05/1991	El Tigre - San Tomé - El Tigre	220
07/05/1991	El Tigre - San Tomé - El Tigre - Pariaguán - El Socorro - Valle de la Pascua	401
08/05/1991	Valle de la Pascua - La Malquerida - El Palito - La Malquerida - Valle de la Pascua	197
09/05/1991	Valle de la Pascua - Chaguaramas - El Sombrero - Barbacoas - Cua - Caracas - Macuto	344
10/05/1991	Macuto - Maiquetía	13
	Vlucht Caracas - Amsterdam	-
11/05/1991	Vlucht Amsterdam - Brussel	-
21 dagen	Totaal aantal kilometers	4467

5.2. Kaart met reisweg :

met vermelding van de States & Territories

————— = de gevolgde reisweg

Zondag 21 april 1991 :

De vertrekdag naar Venezuela. Freddy is om 8.00u bij André en samen (de vrouwen vergezellen ons nog even) rijden we naar de gebruikelijke vertrekplaats Crest Hotel om daar de Sabena autobus naar Zaventem te nemen. Na een gezellige koffie en the in het hotelrestaurant stappen we om 9.10u in de bus.

Onderweg gaat het reeds niet al te best. De chauffeur heeft "last" om in de hoogste versnelling te geraken. We krijgen het al even warm en overleggen reeds hoe we bij eventuele panne toch in tijd Zaventem kunnen bereiken. De chauffeur heeft echter ervaring en met amper 20min. vertraging bereiken we de luchthaven ! Het inchecken van de bagage verloopt probleemloos (we hebben ditmaal geen overgewicht) en we hebben nog tijd over voor enkele tax-free inkopen en een drankje. Om 11.45u is het take off naar Schiphol waar we arriveren om 12.30u. Om 14.45u gaan we opnieuw de lucht in te gaan voor de 9.24u durende vlucht naar Caracas, de hoofdstad van Venezuela.

Aan boord genieten we van de gebruikelijke goede service. Naast Freddy zit een Nederlandse geoloog en deze man blijkt zelfs een collega van Prof. Hoogmoed te zijn.

Om 18.15u (plaatselijke tijd) landen we op de luchthaven Maiquetía ten noorden van Caracas. De ontscheping verloopt vlot totdat we onze bagage in ontvangst moeten nemen. We wachten als laatsten (met nog 3 passagiers) maar onze koffers komen niet de transportband opgerold !?. Blijkbaar kent men dit hier want onmiddellijk verschijnt een Viajes-medewerker van de "Lost & Found Service" en neemt ons mee voor het invullen van formulieren. We moeten de maandag maar eens telefoneren. Aangezien wij echter wisten dat er 's maandags ook een vlucht Amsterdam Caracas was besluiten we van maar ineens maar 's anderendaags terug te komen. Gelukkig hebben we wel het voornaamste materiaal (determinatiewerken, boeken, schuifpasser, thermometer, enz...) zoals gebruikelijk in de handbagage en het meest onmisbare kledingstuk : onze bottines hadden we aan onze voeten sinds het vertrek.

We gaan vervolgens onze huurwagen, een Fiat Premio (met airconditioning) met amper 1042km op de teller ophalen en zoeken hotel Bahia La Mar op dicht bij de luchthaven in Catia La Mar. Na een uitstekend vis-avondmaal proberen we tevergeefs gebruik te maken van de servicebijstand van EuroCard maar al vlug blijkt dit hopeeloos te zijn. De nacht is vreselijk want we liggen juist onder de aanvliegroute naar de luchthaven Maiquetía. Wij raden toekomstige reizigers aan om eerder een overnachting te zoeken in oostelijke richting (bijv. te Macuto). We doen dan ook geen oog dicht !

Maandag 22 april 1991 :

We zijn "verplicht" vroeg op te staan want het vliegtuigverkeer wordt steeds maar intensiever. Een eerste blik door het raam op de kust van de Caraïbische Zee lijkt prachtig en we observeren onze eerste Bruine Pelikaan. We beslissen om een korte wandeling te maken in de direkte omgeving. Het strand is redelijk vervuild. De resterende gebouwen bevinden zich in een verlaten en vervallen toestand en zijn blijkbaar een glorie uit een verleden rijkelijke tijd. Het wordt eerder een korte vogelobservatie en om 7.40u is het reeds 26.3°C in de schaduw. We beslissen om aanstonds naar de luchthaven te rijden en te gaan informeren naar onze verloren bagage. De dienst Viajes weet nog niets want KLM heeft niet op de telex gereageerd. Nu voelen we aan dat we het zonder bagage zullen moeten stellen en schikken er ons al in. We zullen echter tegen de avond terugkomen als dan het vliegtuig vanuit Amsterdam is aangekomen.

We ontbijten op de luchthaven en ik onderneem nog enkele nutteloze pogingen om Eurocard te kontakteren terwijl Freddy een collega van het reisbureau van de Bank verzoekt om één en ander na te gaan.

We rijden terug naar Catia La Mar, checken uit en maken onze eerste herpetologische wandeling langs het strand. Het enige reptiel dat we kunnen vangen en bestuderen is de Renhagedis Cnemidophorus lemniscatus. Na inkopen te hebben verricht en een sober middagmaal van kaas en tomaten rijden we langs de kust naar Macuto. Onderweg tanken we voor de eerste maal en ervaren een prachtige vaststelling : de prijs van één liter benzine kost 1.5,-BEF.

In Macuto nemen we onze intrek in het mooie (in aanbouw zijnde) hotel Santiago. We

proberen naar huis te telefoneren maar alle lijnen naar Europa zijn overbezet. We douchen en trekken onze inmiddels redelijk vervuilde vertrekleding aan en maken een andere korte strandwandeling waar we opnieuw de Renhagedis Cnemidophorus lemniscatus observeren.

Dan wordt alle hoop gericht op de maandag-vlucht Amsterdam Caracas. In de luchthaven aangekomen is onze bagage er niet bij, maar we ontmoeten ditmaal wel een KLM-hostess die ons ervan in kennis stelt dat bij dergelijk bagageverlies KLM 100 \$ uitbetaalt (wel op te halen in het hoofdkantoor in Caracas zelf !). Verder krijgen we elk een noodtasje met scheerzeep, scheermesje en andere toiletartikelen alsmede een potsierlijke T-shirt.

's Avonds gaan we proper gewassen, geschoren en welreukend (Freddy kocht in Zaventem after-shave) eten aan een lekker visdiner. Om 10.00u slapen we reeds, ons erin berustend dat we deze trip in Venezuela zonder bagage zullen moeten maken.

Dinsdag 23 april 1991 :

Om 6.10u zijn we reeds aan het douchen, we ontbijten vlug op de kamer en zijn om 7.30u op de baan richting westen, nl. naar Maracay. Vooreerst besluiten we toch gebruik te maken van het KLM-aanbod voor de 100 \$ en rijden we Caracas - met zijn 4.000.000 inwoners - binnen. Een ongelooflijke verkeersdrukte met voor ons onbekende richtingaanduidingen. Uiteindelijk is een vriendelijke agent in burger bereid ons naar de juiste richting voor te rijden.

Om 10.20u zijn alle KLM formaliteiten vervuld en men geeft ons toch de raad hen af en toe eens te bellen. Voor ons echter geen zorg meer want zonder de 2 koffers reizen blijkt toch ook zijn voordelen te hebben.

Het blijkt al vlug dat het een rijdag zal worden. Het verkeer op de smalle autowegen met talrijke "potholes" (diepe gaten in het wegdek) is moordend en iedereen rijdt als bezeten. Voor rode lichten wordt niet gestopt, het is hier zo'n beetje de wet van de snelste of de sterkste. De temperatuur is bloedheet en de airconditioning zorgt voor enige verkoeling maar kan de schaduwtemperaturen van 38°C toch blijkbaar niet aan.

Aan een tankstation te Turmero eten we "tomaat en kaas" want we hebben reeds duidelijk kunnen vaststellen dat ander beleg hier zeldzaam is. Ondanks de aankoop van een frigobox zijn dit veruit de enige produkten die te koop zijn en in deze hitte toch lekker en eetbaar blijven.

Om 16.00u bereiken we Maracay. Aan de tip van Val Dupont om te gaan overnachten in het luxueuze Pipo-hotel kunnen we geen gevolg geven want het blijkt volzet. We worden doorverwezen naar het **** Hotel Biblos dat van hetzelfde luxe-kaliber blijkt te zijn : kostprijs 410,-BEF per persoon per overnachting. Van hieruit gelukken we er wel onmiddellijk in om te telefoneren met onze echtgenotes (eveneens aan een voor ons spotgoedkope prijs (275,-BEF voor 4 minuten).

Tijdens het avondeten zien we vanuit de "dining-room" honderden koereigers passeren die gaan overnachten in het Henri Pittier Natuurreservaat (reden waarom we naar hier zijn gekomen). We kunnen niet nalaten een ongeveer 30km lange nachtrit te maken maar eigenaardig genoeg levert dit niets op.

De overnachting in Biblos met de goed werkende airconditioning is zalig !

Woensdag 24 april 1991 :

We staan op om 6.00u en vernemen via de TV dat er in centraal Costa Rica een hevige aardbeving heeft gewoed. In het geval dat onze bagage is doorgevlogen naar Costa Rica (hetgeen later ook zo bleek) zullen we nu nog wel even moeten wachten. Het is reeds 26.2°C wanneer we om 6.40u hotel Biblos verlaten, richting Henri Pittier. Het begint goed... wanneer een eerste vlugge zoekstop twee vangsten oplevert, nl. de Kielstaartleguaan Tropidurus torquatus en de Renhagedis Cnemidophorus lemniscatus. Het blijft interessant want iets verder kunnen we een verkeersslachtoffer Dikkopslang Dipsas variegata in de hand bestuderen. Eénmaal binnen het reservaat blijkt er maar één weg te zijn, nl. de autoweg. Bijna nergens is er plaats om de auto veilig aan de kant te stationeren. Aan de verschillende onderzochte watervalletjes maken we kennis met 2 soorten Dwerggiffkickers, nl. Colostethus trinitatus en Colostethus dunnii. Verder noteren we de aanwezigheid van meer-

dere Mabouia-skinken *Mabuya mabouya*. Kort na de middag rijden we dan door tot aan het kustplaatsje Choroní, waar we een uurtje in de schaduw vertoeven en genieten van een fris briesje en een frisse coke ! In de namiddag is het opnieuw bloedheet en besluiten we terug te keren naar het koeler regenwoud. Het blijft verder een namiddag van vooral vogelobservaties want het kruipend gedierte geeft, op enkele Anolishagedissen *Anolis auratus* na, blijkbaar volledig forfait.

In Maracay aangekomen genieten we opnieuw van de luxe van de airconditioning en de badkamerfaciliteiten van onze hotelkamer. We gaan avondeten (vis natuurlijk), maken het dagverslag en liggen reeds om 21.15u op de lakens.

Donderdag 25 april 1991 :

Om 5.20u maakt de wekker ons wakker en ontbijten we op de kamer. Alhoewel het even duurt voordat de waker (speciaal aangesteld voor de autobewaking op de hotelparking) onze auto "vrij" krijgt, verlaten we toch Maracay om 6.05u. Het verkeer is druk en we rijden gedurende 40 minuten hopeloos verloren. Uiteindelijk vinden we toch de goede afslag voor de tweede weg die doorheen het Henri Pittier natuurreserveaat loopt tot aan Ocumare aan de Caraïbische Zee.

In de voormiddag worden notities verzameld van de Dwerggiffikker *Colostethus trinitatus* en *Colostethus dunnii*, de Mabouia-skink *Mabuya mabouya*, de Anolis auratus, de Ameiva-hagedis *Ameiva ameiva* en van de Renhagedis *Cnemidophorus lemniscatus*.

Een wandeling in en rond het biologisch station in dit reservaat levert geen herpetologische notities op.

Het is ondertussen middag geworden en na de "kaas met tomaat" zoeken we afkoeling tijdens de rit naar Ocumare. Dit is verstandig want het is te gevaarlijk om nu in de zon te komen ! Aldaar aangekomen vinden we onder stenen enkele Renhagedissen *Cnemidophorus lemniscatus* die blijkbaar ook verpozing in de schaduw opzochten.

Wanneer we rond 15.00u in ons hotel aankomen ligt er een KLM-nota met goed nieuws "bagage is aangekomen". En ja ... wij toch reuzeblij met het idee om terug over onze eigen slipjes en niet-nylon sokken te kunnen beschikken !

Deze vreugde wordt toch een beetje overschaduwd door een oorpijn van André, die hij 's morgens al had maar nu zeer pijnlijk was geworden. Vermoedelijk is het een oorstop. Wat nu ? Navraag in het hotel leverde op dat er een kliniek was in Maracay. Wij daar naartoe om 21.30u. Nu de kliniek was volgens westerse normen kraakproper. De dienstdoende arts bevestigde mijn vermoeden en een half uurtje later kon André weer van geluiden genieten via zijn beide oortjes. En dit alles voor de prijs van 495,-BEF. (of de prijs van twee zeer uitgebreide avondmalen met alles erop en eraan).

Wanneer we rond 23.00u uiteindelijk op de lakens gaan zijn we tweemaal blij : éénmaal voor de teruggekregen bagage en éénmaal voor de verdwenen erge oorpijn van André.

Vrijdag 26 april 1991 :

We zijn vroeg uit de veren want we moeten opnieuw Caracas door om onze bagage te gaan afhalen. Om 7.10u checken we uit. Ondertussen waren we tot de ontdekking gekomen dat we toch een grondplan van Caracas in ons bezit hadden en hiermede fungeerde Freddy als uitstekend begeleider en rijden we probleemloos doorheen Caracas. We arriveren om 9.30u aan de luchthaven. Na enig oponthoud, formulieren invullen en zoeken waar ze onze bagage nu wel hadden gedeponneerd, worden we uiteindelijk in het bezit gesteld van onze koffers. Deze van André is wel serieus beschadigd maar dat is het allerminste. Een vlugge controle levert op dat alles er nog in is alhoewel de inhoud wel doorheen is gehaald voor een douanecontrole.

We verlaten vlug de luchthaven, doorkruisen opnieuw probleemloos Caracas maar dan in oostelijke richting. Het wordt een rijdag want het is onze bedoeling Carúpano in het Oosten te bereiken. De slechte toestand van de wegen en het immense drukke verkeer doen ons al vlug inzien dat dit een utopie wordt. We besluiten dan maar te gaan overnachten in het onbekende dorpje Clarines, waar we een bungalow-hotel vinden met een olympisch zwembad.

Na een slecht avondmaal in een eettent van een benzinstation, beginnen we hoopvol

aan een nachtwandeling op de baan naar El Hatillo in de delta van de Rio Umare. Het wordt een voltreffer van formaat met een eerste slangwaarneming van Mastigodryas boddaerti, en verder de Reuzenpad Bufo marinus, de Bladvingergekko Phyllodactylus ventralis, de Groene leguaan Iguana iguana en als verkeersslachtoffer een Anaconda Eunectes murinus van 3.98m !!!

Wanneer we rond 10.30u terug in onze bungalow zijn, besluiten we om 's anderendaags nog een dag langer te blijven.

Zaterdag 27 april 1991

Om 6.45u zijn we reeds aan het rijden op de goede baan naar El Hatillo. Een mooie steenpartij nodigt ons uit voor een zoekstop en bingo ... Om 8.45u vangen we een Daggekko Gonatodes vittatus. Op de plaats van het verkeersslachtoffer Anaconda (overigens het grootste reptiel ter wereld) inspecteren we uitgebreid zowel het dode dier als zijn biotoop. Dit reptiel met zijn bijna 4m lengte maakt toch een geweldige indruk op ons en in gedachte overleggen we even hoe een dergelijk levend exemplaar dient gevangen. Dit is echter te gevaarlijk want alhoewel niet giftig, kan de Anaconda diepe vleeswonden veroorzaken en je bevrijden van zijn "wurgsterkte" rond een been of arm zou geen geringe klus zijn !

De verdere voormiddag besteden we aan interessante vogelobservaties in de delta (o.m. grote aantallen Scarlet ibis), want het blijkt hier een waar paradijs voor de ornitoloog.

Op het middaguur gaan we vis eten bij Mama Chica. De eigenaar vertelt ons dat de baan Clarines El Hatillo 's avonds en 's nachts ideaal is om slangen o.m. Anaconda, Boa, en Koraalslang te observeren. We komen al in stemming maar genieten eerst van de lekkere vers gebakken vis en 2 frisse coke (prijs 110,-BEF per persoon) en ondertussen foerageren op 50m afstand Yellow-crowned Night-heron, Wattled Jacana, Scarlet Ibis, Brown Pelican en in de lucht Magnificent Frigatebird, Neotropic Cormorant, Yellow-billed Tern, Amazon Kingfisher, enz...

Het is 34.3°C in de schaduw en we proberen enkele Kielstaartleguanen Tropidurus torquatus te vangen maar tevergeefs want ze zijn opgewarmd tot en met en ons veel te vlug af. Het is zo heet dat we besluiten naar het hotel terug te keren en te gaan zwemmen.

Een goede beslissing want het is zalig in het water en onder de parasol op comfortabele ligstoelen maken we ons dagverslag.

Tegen 16.30u zijn we "avondklaar" netjes gewassen en geschoren. We verrichten eerst aankopen van water, brood, melk, koekjes en natuurlijk kaas en tomaat en begeven we ons opnieuw naar Mama Chica voor een lekker avondmaal. Een korte wandeling onderweg aan de oever van de Rio Umare levert ons een nieuwe reptielsoort op, nl. de Kaaimankrokodil Caiman crocodilus. Bij Mama Chica aangekomen kent de man ons reeds want hij zet ons tafeltje al op de plaats waar we een goed uitzicht hebben over de delta.

Het avondmaal is een volledige gefileerde vis. Ongelooflijk lekker en alweer spotgoedkoop : 80,-BEF per persoon.

Om 18.15 begint de zon onder te gaan en begeven we ons - vol verwachting - op weg. Een eerste notitie geschiedt aan een grote levende Reuzenpad Bufo marinus en enkele minuten later vangen we een tweede, totaal anders gekleurd exemplaar. Voor een derde soortgelijk dier zijn we te laat want hij blijkt juist doodgereden. We nemen hem toch mee om zijn gegevens te noteren in ons verslag. Om 19.40u krijgt de eigenaar van Mama Chica gelijk en treffen we de slangensoort Thamnodynastes strigilis overreden aan. Om 20.20u bestuderen we een mooie levende Katoogslang Leptodeira annulata. Juist voor onze aankomst aan het hotel is een Common Opossum even te laat geweest om veilig de baan over te steken. Hij ligt daar zo zieltoegend dood dat we hem toch van de baan afslepen tot in de berm.

In de bungalow aangekomen plaatsen we onze muskietnet (beslissen om wéér een dag langer te blijven) en vallen we, tevreden van een mooie dag, in slaap.

Zondag 28 april 1991

Uitslapen hoort er in deze prachtige delta niet bij en daarom zijn we om 6.20u reeds aan het rijden richting El Hatillo. Ook de vogels zijn actief zoals Limpkin,

Crested Caracara (etend aan een verkeersslachtoffer Common Opossum) en aan de oever van de Rio Umare een actieve Rufescent Tiger-heron. Een zoeken naar een schaduwplekje levert ons een dagactieve Mastigodryas pleei. Verder bestuderen we bij daglicht de "buit" van de vorige avondtocht. Tegen de middag zetten we de tocht verder maar rijden dan langs de westelijke oever van de lagune en gelukken erin twee Kielstaartleguanen Tropidurus torquatus en één Bladvingergekko Phyllodactylus ventralis te vangen. Het is ondertussen alweer bloedheet geworden en we gaan eerst in de schaduw lunchen : hollandse kaas met tomaat en cake. Hier krijgen we gezelschap van een graatmager, maar zeer vriendelijk hondje dat met ons de maaltijd deelt. Na het eten nestelt hij zich bij ons en samen houden we een korte siësta. Moesten we kunnen namen we deze sukkelaar mee naar België. Vervolgens gaan we coke drinken bij Mama Chica, op tijd roepend dat we al gegeten hebben en dat hij de tafel nu niet moet buitenzetten maar wel tegen de avond ! Op de terugweg stellen we vast dat de Kielstaartleguanen Tropidurus torquatus zelfs nog actief zijn bij 34,2°C in de schaduw.

Rond 13.00u zitten we aan de piscine, maken verslag, slapen, zonnen, dutten, zwemmen, enz... enfin we nemen de namiddag "vrijaf".

Om 17.00u opnieuw in de startblokken, boodschappen doen en de weg op naar Mama Chica. En dan - nog bij daglicht - een klapper van een zoogdierwaarneming : een mooie zwarte Jaguarundi steekt zomaar achteloos op ong. 50m voor ons de baan over en we kunnen hem goed observeren ! Op de weg naar El Hatillo vinden we verder nog een doodgereden Bruine Spitsneusslang Oxybelis aeneus.

Tijdens het visdiner bij Mama Chica passeren ons twee groepen Scarlet Ibis van resp. 105 en 58 vogels. Om 19.14u begint dan de avondtocht (het is hier overigens elke dag om 18.45u donker) met als resultaat : een verkeersslachtoffer en een levende Echte Fluitkikker Leptodactylus fuscus en verder nog een overreden Thamnodynastes strigilis. Bij het onderzoek van het dode drachtige wijfje stellen we vast dat ze 11 bijna volgroeide jongen droeg. Spijtig dat dit dier nu juist moest overreden worden ! Op de terugkeer vinden we ook een doodgereden Bush dog. Alhoewel het verkeer in totaal niet druk is blijkt deze weg toch de enige baan doorheen de delta en moeten er veel dieren het oversteken met de dood bekopen.

Bij het slapen gaan beseffen we dat dit onze laatste avond in Clarines en omgeving is. Een werkelijk prachtig natuurgebied dat we door een uiterste toeval ontdekten en er 3 dagen verbleven. Wij raden U deze delta en hotel Clarines zeker aan !

Maandag 29 april 1991 :

Met tegenzin verlaten we om 6.19u deze waardevolle delta en begeven ons richting oosten naar het schiereiland Peninsula de Araya.

Via Barcelona, Cumana, Cariaco, Saucedo en La Esmeralda bereiken we Carúpano. Korte zoekstops leveren op : Reuzenpad Bufo marinus (als verkeersslachtoffer), Renhagedis Cnemidophorus lemniscatus, natuurlijk verschillende Kielstaartleguanen Tropidurus torquatus en een doodgereden Bush Dog.

Na een vermoeiende rit (de airconditioning van de auto kon niet op tegen de zon) arriveren we om 16.10u in Carúpano. Hotelkeuze is zeer miniem en we nemen onze intrek in El Yunque met direkt zicht op de Caraïbische Zee. Kostprijs logement + avondeten : 420,-BEF per persoon en telefoneren met de echtgenotes : 240,-BEF per persoon.

De geplande avondrit in de direkte omgeving van Carúpano verloopt moeilijk. De enige baan is zo druk bereden en de zijwegen lopen dood in achterbuurten. De buit bestaat uit Echte Fluitkikker Leptodactylus fuscus en Reuzenpad Bufo marinus.

Om 20.30u zijn we reeds terug op de hotelkamer (waar toch een eigenaardig verduft reukje hangt), maken we het dagverslag en gaan vroeg in bed.

Dinsdag 30 april 1991 :

We slapen slecht (door de hevige branding en dito geruis) en zijn reeds om 5.42u wakker. We ontbijten en wassen ons in ijlt tempo en verlaten om 6.17u het ongezellige (en niet aan te bevelen) El Yunque.

Bij het buitenrijden van Carúpano vinden we een Phimophis guianensis als verkeersslachtoffer terwijl we verder langs de baan (richting Cariaco) een zoekstop houden

en snuffelen onder matrassen, ijzeren platen, steenpartijen, bladafval, enz.; met als resultaat : Daggekko Gonatodes vittatus, Bladvingergekko Phyllodactylus ventralis, Renhagedis Cnemidophorus lemniscatus en Reuzenpad Bufo marinus.

Met het doel iets meer te vernemen over zeeschildpadden gaan we in La Esmeralda op zoek naar informatie en komen terecht bij twee vissers. Zij kennen 3 "playa's" waar zeeschildpadden hun eieren komen afleggen maar deze stranden zijn niet via wegen (maar wel vanuit zee) bereikbaar. Ze willen wel met hun boot er naartoe varen maar zij hebben geen benzine en olie meer !?! ... en wij dan maar een vat van 50 liter benzine en enkele liters olie gaan kopen (kostprijs 225,-BEF).

Om 9.00u zitten we in de sloep en varen de zee op naar Playa Los Roques, hetwelk volgens hen het beste legstrand is. We vernemen van onze twee vissers dat zij de zeeschildpadden niet specifiek bejagen maar dat dieren, die in hun netten terechtkomen, wel voor eigen consumptie worden gedood. Ondertussen genieten we verder van de prachtige bootvaart met overal rondom ons Aalscholvers, Bruine Pelikanen en Fregatevogels... het is een echt prachtige ervaring !

Het bewuste strand is enig mooi. We kunnen het even betreden, maar ijverig zoeken naar lege eischelpen levert niets op. Vervolgens maken we kennis met nog twee andere (maar minder door de zeeschildpadden gebruikte) legstranden en tegen de middag varen we terug het vissersdorpje La Esmeralda binnen.

De zeetocht heeft ons erg hongerig gemaakt en we gaan middagmalen : voor de verandering iets salami-achtig met tomaat. Het smaakt in ieder geval... We hebben overigens veel bekijks want het is net of het hele dorp ineens - voorbij ons - op stap gaat !

Na het eten vertrekken we op verkenning naar het schiereiland Peninsula de Araya. Het is een totaal verlaten gebied (ong. 100km lang en 25km breed) en onmiddellijk palend aan de Caraïbische Zee. Het is er droog en ...woestijnachtig met grote cacteeën. Echt iets naar onze zin !

Een bouwvallige ruïne nodigt ons uit voor een zoekstop. Het krioelt er van de Daggekko's Gonatodes vittatus, Kielstaartleguanen Tropidurus torquatus en Bladvingergekko's Phyllodactylus ventralis. We vinden er eveneens een vervelling van een gifslang maar we kunnen ze niet determineren omdat de staart onvolledig is. Freddy stelt voor om 's avonds terug te komen. We rijden verder door tot de meest westelijke punt van het schiereiland, eten daar en begeven ons tegen zonsondergang naar het ruïnecomplex. André maakt van het resterende daglicht gebruik om het dagverslag neer te schrijven terwijl Freddy aan zijn zoektocht naar de gifslang begint. Ik verwacht tijdens het schrijven elk moment de kreet en ineens hoor ik : "André ...!?!...gifslang" ! Ik vliegensvlug uit de Fiat, mijn handschoenen meesleurend en rennend naar Freddy. Naast hem zie ik in een struikje een kleine prachtige lichtbeige speerpuntslang Bothrops lansbergii. Zonder enige agressie laat zij zich vastnemen en ... het is inderdaad hetzelfde dier van de vervelling want zij heeft dezelfde beschadigde staart. Wij beiden blij want een gifslangwaarneming behoort voor ons tot een herpetologische topobservatie ! Het dier zal de nacht in gevangenschap moeten doorbrengen want we zullen 's anderendaags hier terugkomen om ze uitgebreid te bestuderen, te fotograferen en terug vrij te zetten.

Op de verdere terugweg kan de vreugde niet op. We vangen een tweede levende slang, nl. een Valse Boaslang Pseudoboa newwiedii en iets verder een voor ons nieuwe soort boomkikker Hyla crepitans (in amplexus). Wanneer we Cariaco binnenrijden is het er feest en overal staan er barbecue-tentjes. En ja wij gestopt en tussen de feestvierders ook kip uit het vuistje gesmuld. Het zijn zeker geen batterijkippen met zulk een smaak ! Ditmaal hebben we geen hond als mee-eter maar wel een klein negerjongetje dat onopgemerkt met een leeg bord naast André is komen zitten. Zonder één woord te zeggen begrijp ik zijn bedoeling en een tweede portie is dan ook vlug besteld voor ons beiden.

Om 22.10u komen we in Carúpano aan en beseffen dat we nog moeten uitkijken naar een nieuw hotel. We nemen uiteindelijk (veel andere keus is er niet) onze intrek in hotel Victoria. We besluiten om eerst nog van een frisse coke te gaan genieten, nemen nadien op de kamer een douche en gaan tevreden slapen om 00.15u.

Woensdag 1 mei 1991 :

We voelen dat de nachtrust kort is geweest wanneer de wekker ons om 6.00u wakker

maakt. Aangezien we geen brood meer hebben vertrekken we en een kwartiertje later vinden we met enige moeite (want 1 mei is ook hier een feestdag) een bakker en kopen langs de straat 5 tomaten en 5 bananen.

Vandaag zal opnieuw Peninsula de Araya bezocht worden om o.m. de Speerpuntslang van de vorige avond vrij te zetten.

Een korte zoekstop juist buiten Carúpano levert ons een interessante slangenvangst op, nl. een Draadwormslang Leptotyphlops goudotti. Eénmaal voorbij Carioca moeten we nog stoppen voor twee verkeersslachtoffers : een Bruine Spitsneusslang Oxybelis aeneus en een Reuzenpad Bufo marinus.

Om 9.15u houden we, nabij een vochtige bananeplantage, opnieuw halt om de boomkickers (eveneens van de vorige avond) te bestuderen en te fotograferen. Het blijkt hoognodig want ondanks onze voorzorgen is het mannetje niet zo goed gekomen van zijn tijdelijke gevangenschap. Ondertussen bemerken we nog enkele Mabouia-skinen Mabuya mabouya.

We eten hier ook ons gebruikelijke middagmaal, kaas en tomaat, en beginnen dan aan het Peninsula-bezoek. We rijden onmiddellijk naar de vangstplaats van de gifslang waar het dier na bestuderen wordt vrijgelaten.

Het wordt verder een rijdag naar de uiterst westpunt van Araya. Een korte halte voor Pta de Araya - aan een oude bovengrondse ijzermijn - levert een prachtig getekende anolis vermoedelijk van de soort Tropidodactylus onca. Het dorpje Pta de Araya blijkt het einde van de wereld te zijn en we worden als buitenaardse wezens bekeken. Nu we "ruiken" wel maar we zijn verder deftig gekleed met short, bottines en T-shirt. In deze "nederzetting" is er zelfs geen winkeltje en men kan er zelfs geen frisdrank kopen. Maar geen getreur : ook door de zon opgewarmd water lest de dorst.

Op de terugweg houden we nog enkele korte zoekstops maar de reptielen zijn blijkbaar voor de hitte gevlucht. We besluiten van hieruit de avondtocht te ondernemen en genieten van brood met piña confituur als avondmaal. Hier krijgen we dan voor de eerste keer controle van politie/leger ? Ze denken eerst dat we de verkeersslachtoffers van vorige dag zelf gedood hebben om een verzameling aan te leggen. We worden volledig onderzocht en ze kunnen het doel van onze aanwezigheid maar niet begrijpen. Opeens denk ik aan de Spaanse introductiebrief van D. Bauwens en ja deze "ontsmet" ons van alle verdachte handelingen en vriendelijk en zeer beleefd (met handdruk) nemen ze afscheid van ons !

In afwachting van het invallen van de duisternis maakt André dagverslag terwijl Freddy nog wat "ronddritst" in de onmiddellijke omgeving, zonder direkt resultaat. Om 18.26u beginnen we met spanning aan de nachtwandeling en de eerste notitie geschiedt aan een pas overreden Mastigodryas pleei. Maar ook levende slangen worden gevangen zoals de Valse Boaslang Pseudoboa newiedii. We zijn even verrast doordat deze slang zich in de leefnet bijna zelf gewurgd heeft door erin te gelukken toch haar kop in een gaasopening te murwen. Freddy heeft echter met het vlijmscherp broodmes vliegenvlug de leefnet (en bijna de vinger van André) doorgesneden en zo wordt de slang onmiddellijk bevrijd. Ondanks al onze ervaring zie je maar ... We geven dan ook elkeen hierbij de raad om een gevangen amfibie of reptiel steeds (tijdelijk) in een katoenen zakje met koordafsluiting te bewaren. Verder treffen we op de weg naar Cariaco nog enkele overreden boomkickers Hyla crepitans aan en nog een Valse Boaslang Pseudoboa newiedii ditmaal als verkeersslachtoffer.

In Cariaco is het nog steeds feest en het gonst er van de gezelligheid en de barbecues geven volop gas. Dus wij opnieuw halt gehouden, kip uit het vuistje gegeten en ook even geflaneerd op het plaatselijk pleintje, tussen het vuurwerk en dansende opgewekte mensen, waarbij onze neus bijzonder gevoelig blijkt voor de talrijke fris reukende eau-de-parfums.

Om 23.10u staan we opnieuw netjes geschoren en gewassen aan de uitgang van hotel Victoria om nog even te gaan genieten van de koele avond en een fris drankje. Op de parking treffen we nog een rondhuppelende Reuzenpad Bufo marinus aan.

Om 00.30u liggen we doodvermoeid op de lakens ... na een verrukkelijke dag in dit prachtige land !

Donderdag 2 mei 1991 :

Ondanks een alweer korte nachtrust zijn we al om 6.30u bezig inkopen te doen. Van-

daag zal het oostelijke deel van deze peninsula onderzocht worden. Dit deel zou geen woestijnbiotoop zijn maar eerder moeten gelijken op het forest lowland van H. Pittier.

Na een ontbijt in Rio Caribe worden de dieren van de vorige avond bij daglicht bestudeerd en vrijgezet en begeven we ons richting Paria. Dit oostelijke deel van de Peninsula is inderdaad een totale tegenhanger van het westen. Een eerste zoekstop levert al onmiddellijk een nieuwe soort slang Atractus trilineatus op en aan en verlaten bouwvallig huisje vangen we de Steltlopersleguaan Plica plica. We moeten wel uiterst voorzichtig te werk gaan want de twee gevangen dieren (is het ingevolge shock ?) blijken niet tegen gevangenschap te kunnen. Bij het terugzetten van de dieren observeren we nog Ameiva ameiva.

Het middagmaal (geitekaas) smaakt enorm lekker en nadien is het alweer zo snikheet dat we besluiten (in de koelte van de airconditioning) een eind verder het schiereiland binnen te rijden. Uiteindelijk beslissen we echter om terug naar hotel Victoria te gaan voor een zwemmetje.

Het is daar inderdaad heerlijk want een deel van de piscine ligt in de schaduw en met een "jugo naturales" genieten we verder van het verlof. We maken toch dagverslag, wassen enkele kledingstukken, wassen en scheren ons, gaan lekker vis eten.

Om 18.30u staan we in de startblokken voor de nachttocht richting Paria. Het resultaat is fantastisch : Bruine Spitsneusslang Oxybelis aeneus, Maanslang Oxyrhopus petola, Slakkenvreter Sibon nebulata, Reuzenpad Bufo marinus en Katoogslang Leptodeira annulata. Als voltrefter van de reis zien we om 21.28u een kanjer van een slang de baan overkruipen. Alle remmen dicht, uit de auto gesprongen en bij het naderen krijgen we dé adrenalineshot : het blijkt namelijk de grootste Zuid-Amerikaanse gifslang te zijn : de Bosmeester Lachesis muta. Ons principe "nooit een gifslang groter dan 1m vangen" stond op het spel. Besloten werd ze toch te vangen, enfin haar staart was al vastgegrepen want ze verdween volop tussen de struiken. In onze praktische slangenbuis (groot kaliber) werd de 1.79m lange slang met het interieurlicht van de auto bestudeerd : wat een prachtexemplaar ! In het licht van de koplampen wordt het dier gefotografeerd want het in gevangenschap houden tot 's anderendaags zou voor dergelijke soort en grootte onverantwoord zijn (sic). Na verdere inwinning van schubgegevens, lengtes, gewicht, enz.. krijgt het dier 34 min. later de vrijheid. Al bij al een mooi afscheid van deze Peninsula want het zou hier onze laatste avond zijn.

Doodvermoeid, ook van emotie, gaan we pas om 1.05u slapen in ons hotel Victoria.

Vrijdag 3 mei 1991 :

We ontwaken om 6.30u en nemen het iets kalmer om te douchen, de koffers in te laden en uit te checken. We verrichten nog eerst enkele boodschappen in El Pilar en zoeken dan naar een geschikte schaduwplek om o.m. de verkeersslachtoffers van de vorige avond te bestuderen. Ondertussen staat de voltallige schooljeugd van El Pilar rondom ons. Eéntje onder hen vertoont zulke interesse dat hij naderbij komt en één en ander begint te vragen. Hij heet Eduardo en weet een goede plek voor ons aan een stuwmeer. Hij rijdt ons voor op zijn fiets naar een afgelegen en bijna onvindbaar stuwmeer, dat voor vogels heel interessant blijkt maar minder voor kruipdieren. Het is echter zo'n mooie omgeving dat we besluiten er te middagmalen.

Eduardo die vertelt dat hij normaal slechts één keer per dag eet, nl. 's avonds krijgen we met aandringen toch zover dat hij ook nu met ons eet, zij het dan ... tomaat met kaas.

Gelet op het feit dat het inmiddels opnieuw bloedheet is geworden, besluiten we van terug te keren naar hotel Victoria, een dag bij te boeken en te gaan genieten van de piscine. Om 13.30u zitten we als echte toeristen onder de parasol, maken verslag, gaan zwemmen en drinken verse fruitsapjes. Alweer een halve dag verlof...

Om 17.30u wordt er gedouched, scheren we ons, gaan lekker vis eten en om 19.00u rust de voet op het gaspedaal voor een nieuwe avondrit richting Rio Caribe en het erachter liggende regenwoud. Een Common Opossum is het eerste dier dat we levend te zien krijgen en verder levende en overreden boomkickers Hyla crepitans. En ongelooflijk maar waar ... hier blijft het bij. Wanneer we terug rond 22.00u in Victoria aankomen beslissen we de laatste avond hier toch gezellig te laten eindigen met een grote "coupe ijscreme".

Zaterdag 4 mei 1991 :

Uitgerust staan we op om 6.30u en verlaten definitief Carúpano en het schiereiland Paria dat voor ons werkelijk een herpetologisch paradijs is geweest. We verrichten vlug enige inkopen en vertrekken dan richting zuiden naar Maturin.

Amper buiten Carúpano moeten we al stoppen voor een overreden slang, dewelke een Regenboogboa Epicrates cenchria blijkt te zijn. Tijdens de verdere rit houden we nog een enkele halt voor een grondige inspectie van een verlaten carrière, maar dit levert enkel de Renhagedis Cnemidophorus lemniscatus op.

Via Cassan naar San Vincente en nabij Caripito zoeken we bij 34°C in de schaduw een plek om te eten. Hierna bestuderen we de dode Regenboogboa en in een nabijgelegen verlaten plantage vangen we de kleine kikker Elachistocleis ovalis alsook een padje van de soort Bufo guttatus.

Gedurende de verdere namiddag rijden we door naar Maturin waar we rond 16.00u onze intrek nemen in hotel Emperador. We houden een korte siësta en om 19.05u starten we met de avondwandeling. In Quiriquire vangen we de Reuzenpad Bufo marinus, Echte Fluitkikker Leptodactylus fuscus, de Fluitkikker Leptodactylus pentadactylus en de boomkikker Hyla crepitans. Uiteindelijk rijden we hopeloos verloren en besluiten we rechtsomkeer te maken en te gaan slapen. Op de terugweg - met een razend druk cowboy-achtig vrachtwagenverkeer - wordt voor onze ogen de gifslang Gewone Lanspuntslang Bothrops atrox overreden. We stoppen en nemen het dier van de baan maar ze sterft in de slangenbuis. Dit is voor ons beiden een pijnlijk ogenblik ... alweer zo'n mooie en zeldzame slang die op dergelijke wijze nutteloos moet sterven. Iets verder, het kon niet uitblijven, zijn we dan getuige van een erg zwaar verkeersongeval ingevolge een frontale botsing. We rijden door naar ons hotel want het verkeer is hier moordend. We komen veilig aan en om 00.45u gaan we slapen.

Zondag 5 mei 1991 :

Als we om 6.20u opstaan zien we dat het lichtjes geregend heeft. Dat belooft. We ontbijten vlug op de kamer en bestuderen eerst de Fluitkikker Leptodactylus pentadactylus. Het is namelijk zo'n sterk en verspringend amfibie dat hij niet mag ontkomen en dan is een hotelkamer ideaal werkterrein.

In Quiriquire zetten we de gevangen amfibieën terug vrij, observeren nog Anolis auratus en vertrekken dan naar het volgende reisdoel El Tigre in de Llanos. De regenbui brengt niet de verhoopde activiteit want het blijft bij Kielstaartleguaan Tropidurus torquatus, Renhagedis Cnemidophorus lemniscatus en anolis Anolis auratus. Na het middageten rijden we in één ruk door tot El Tigre waar we om 15.30u aankomen. Het aanbevolen Gran Hotel blijkt volzet en verder is er niet veel keuze in El Tigre. Na lang zoeken vinden we het hotel Arichuna. De temperatuur in de kamer bedraagt 32.7°C. maar we hebben slaapgelegenheid en het is er proper en niet duur. We doen eerst een slaapje en keren terug naar het uiterst gezellig terras van het Gran Hotel waar we lekker en goedkoop dineren.

Om 18.45u beginnen we aan een veelbelovende nachtwandeling in het Llanos gebied. Een eerste notitie geschiedt aan roepende Echte Fluitkikker Leptodactylus fuscus. Verder winnen we gegevens in van het padje Bufo granulatus, de gifslang Cascabel Crotalus durissus, Phimophis guianensis en de nr.1 op ons verlanglijstje (maar spijtig genoeg als verkeersslachtoffer) een subadulte Gewone Boa Boa constrictor. Meer dan voldaan van de nachtrit besluiten we de prachtige avond met een grote ijscreme op het terras van het Gran Hotel en overleggen we om hier nog een volledige dag en nacht te verblijven (ten einde een levende Gewone Boa Boa constrictor te kunnen vangen).

Het is alweer na middernacht als we op onze hotelkamer aankomen en gaan slapen.

Maandag 6 mei 1991 :

Om 6.55u zitten we aan een Creools en Amerikaans ontbijt in het Gran Hotel. Een goede start om nadien de talrijke dieren van de vorige avond te bestuderen.

Amper even buiten El Tigre nodigt een riviertje met brug ons uit voor een zoek stop. Tussen de vele "basura vegetal" vangen we volgende soorten : Daggekk Gonatotodes vittatus, Halfvingergekk Hemidactylus mabouia, Ameiva Ameiva en Bufo granu-

losus. We gaan ook het biotoop van de Gewone Boa bekijken en na enkele kilometers vinden we op de baan een overreden Liophis reginae. Daar aangekomen krijgen voor de tweede keer controle, ditmaal van het Gemeentebestuur. Wanneer ze kennis nemen van het doel van onze aanwezigheid kijken ze wel even eigenaardig op, bieden ons fris water aan en wensen ons nog veel succes.

De temperatuur is ondertussen zo opgelopen dat de schuifmaat, meter en wegers niet meer met de blote hand kunnen vastgenomen worden ! Gelukkig zijn alle dieren afgewerkt. Het is overigens reeds 13.00u en dus hoogste tijd om te middagmalen. Ditmaal geen kaas en tomaat maar een koude schotel in Gran Hotel (want we beslisten om terug naar El Tigre te rijden).

Om 15.00u zijn we op onze kamer in Hotel Arichuna en slapen er tot 17.00u. Dan maken we toilet (dat eigenlijk 's morgens zou moeten gebeuren, maar waar we dan geen tijd voor hadden).

Om 18.15u beginnen we vol hoop op een ontmoeting met een levende Boa aan de avondwandeling. Het wordt een eerder zwak begin want de Boa-weg van de vorige avond levert enkel veenmollen en sprinkhanen op. In plaats van naar het hotel terug te rijden nemen we een toevallige zijbaan. Ook deze blijkt verlaten en dan op de terugweg (nabij El Tigretto) om 21.01u midden op de weg ... een subadulte levende Gewone Boa Boa constrictor !!! Dit dier zal met ons de nacht moeten doorbrengen ten einde 's anderendaags bij licht bestudeerd en gefotografeerd te worden. Dit is voor ons de apotheose van deze reis. Wanneer we in El Tigre het Gran Hotel voorbijrijden, denken we beiden aan hetzelfde : dit moet gevierd en niet met 1 coppa maar met dos coppas de helados !

Om 23.55u zijn we in hotel Arichuna en samen met onze Boa slapen we zalig in.

Dinsdag 7 mei 1991 :

André is ditmaal de eerste op en om 6.00u al netjes gewassen en geschoren. We hebben prima geslapen (hoe kan het anders met zo'n reptiel als kamergenoot). We checken uit en gaan voor de laatste keer ontbijten in Gran Hotel.

Vervolgens rijden we naar El Tigretto om de Boa terug vrij te zetten, niet op de autoweg maar in een verderaf gelegen boomgaard. Het is opmerkelijk hoe dit reptiel qua kleur en tekening is aangepast aan zijn omgeving !

Om 10.15u beginnen we de rijdag van El Tigre naar Valle de la Pascua. Onderweg nabij Barriallito stoppen we even en observeren de Kielstaartleguaan Tropidurus torquatus.

Nu rijden we volop doorheen de echte Llanos en bijna in elke overgebleven, grote veedrinkpoel observeren we de Scheenplaatschildpad Podocnemis vogli en de Kaaiman-krokodil Caiman crocodilus.

De autobaan is in zeer slechte staat en vol met "potholes", zeer smal en met een druk vrachtwagenverkeer. Het kan dan ook bijna niets anders als dat de twee Miereneters Collared Anteater, die trachtten deze baan levend over te steken het met de dood hebben moeten bekopen. Het autorijden is lastig, monotoon en zeer slaapverwekkend zodat we frequent het stuur wisselen.

Om 16.30u arriveren we op onze bestemming in San Marco (vóór Valle de la Pascua). Na het gebruikelijke laat namiddagritueel, siësta, de persoonlijke hygiënische verzorging, verslag maken en het avondmaal gaan we een baan onderzoeken die, volgens de kaart, vanuit Espino uiteindelijk na 100km doodloopt op de Orinoco-rivier. Bij het verlaten van San Marco moeten we nog steeds ervaren dat verkeer 's nachts nog gevaarlijker is vanwege de grote "Carga Larga-vrachtwagens" met aanhangwagen. Op een al smalle tweevaksbaan rijden ze ons voorbij met snelheden van ong. 110km per uur. Enkele km. verder is er dan ook een zwaar ongeval gebeurt met een vrachtwagen die de volledige baan blokkeert. We kunnen echter via de berm passeren en haastten ons naar de afslag van Espino.

Na op de doodlopende weg eerst notities te hebben ingewonnen aan Reuzenpadden Bufo marinus maken we toppers mee inzake het observeren van zoogdieren : 2 Brazilian Rabbit, 2 Collared Anteater, 1 Ocelot en 2 Common Opossum. Slangen zitten hier ook want we vangen er twee, nl. Valse Boaslang Pseudoboa newiedii en Phimophis guianensis (deze laatste wel als verkeersslachtoffer).

Om 23.41u zijn we terug op onze hotelkamer en beslissen we om hier nog een dag en nacht te zullen doorbrengen.

Woensdag 8 mei 1991 :

Bij het opkomen van de zon onderzoeken we - nu bij daglicht - de baan naar Espino. Juist vóór de afslag naar dit dorp vinden we een overreden Katoogslang *Leptodeira annulata*. Het begin van de doodlopende baan is schitterend : aan een waterreservoir van een elektriciteitscentrale houden we een langdurige halte want het krioelt er van de vogels. Met de telescoop wordt één en ander bekeken en kunnen we onze vogellijst met verschillende nieuwe soorten aanvullen. Het mooiste is wel een zonnende Anhinga op top van een 15m. hoge houten paal met naast zich ... een adulte Groene leguaan *Iguana iguana* die ook van de zon ligt te genieten. Verder door valt het biotoop tegen : het is een verdord en uitgedroogd weidelandschap en we stellen ons zelfs de vraag hoe hier dieren kunnen overleven en waar deze zich bij dag verschuilen. In de met de verrekijker onderzochte veedrinkpoelen - eigenlijk eerder kleine meertjes - zien we telkens Kaaimankrokodillen *Caiman crocodilus* in verschillende maten en gewichten. Na een 40-tal km wordt de asfaltweg een stoffe-rijge aardeweg zodat we besluiten rechtsomkeer te maken. Op de terugweg steekt een Groene leguaan *Iguana iguana* de baan over, observeren we nog Kielstaartleguaan *Tropidurus torquatus*, *Ameiva ameiva* en als onbeschadigd verkeersslachtoffer opnieuw een adulte, grote Groene leguaan *Iguana iguana*.

We veranderen van hotel en verhuizen van San Marco (zonder piscine) naar El Colon (met piscine). De spijskaart van het nieuwe restaurant ziet er lekker uit en we besluiten verse vis "Medaillon de Ruega" te gaan eten i.p.v. brood.

De verdere namiddag nemen we vrijaf en genieten van zon, zwemmen, jugos maar maken toch het dagverslag.

Tegen 18.00u zijn we terug op herpetologische excursie richting Espino. Onderweg stoppen we voor een nieuwe zoogdierwaarneming, nl. een overreden Brazilian Porcupine. Bij het begin van de doodlopende baan valt het ons op hoeveel vleermuizen er ditmaal rondvliegen, jagend op insecten. Het is op dit tijdstip van de vooravond drukkend warm en nog 32.1°C in de schaduw. Blijkbaar weten de dieren ook van de warmte want een tocht van 3u levert geen enkele notitie op.

We rijden daarom terug naar El Colon en gaan avondmalen, goed beseffend dat de reis stilaan op zijn einde loopt en ... wij ook. Vooral de zwoele nachten (en weinig slapen) beginnen onze activiteit enigszins te temperen.

Pas rond middernacht liggen we uiteindelijk op de lakens.

Donderdag 9 mei 1991 :

We vertrekken om 6.34u richting Caracas en amper na 4 min. rijden moeten we stoppen voor een verkeersslachtoffer, nl. de ratelslang Cascabel *Crotalus durissus* en een overreden subadulte Kaaimankrokodil *Caiman crocodilus*. Niet te verwonderen dat maar weinig dieren deze baan levend over geraken want ook nu weer is het een razende drukte van de grote vrachtwagens die nog steeds "voorbijvliegen" op deze 2-vaksbaan ! Als dode dieren vinden we hier verder Miereneter, Valse Boaslang *Pseudoboa newiedii*, Common Opossum, Bush dog en Kielrugslang *Chironius carinatus*.

Om 12.00u gaan we in een verlaten steengroeve voor de laatste keer brood, kaas en tomaat eten en daarna bestuderen we de herpetologische verkeersslachtoffers. Wanneer André zich even terugtrekt voor een behoefte, bemerkt hij vlak voor zich een kleine zonnend slangetje. Zonder handschoenen en de soort niet kennende, slaakt hij een kreet naar Freddy dewelke onmiddellijk aanstormt met het lederen materiaal. Het blijkt de onschuldige waterslang Leimadophis melanotus te zijn.

We beslissen dan in éénmaal door te rijden naar Macuto aan de kust. We komen zonder enige moeite doorheen Caracas en arriveren om 15.20u in Hotel Macuto. We vertoeven in een mooi en naar verhouding goedkoop hotel. We trekken onmiddellijk naar de piscine, zwemmen, zonnen en maken nog gedeeltelijk dagverslag.

Om het verlof voor ons af te sluiten gaan we op de "Caraïbische zeedijk" dineren, maken nog een korte wandeling door Macuto en liggen om 22.30u in bed.

Vrijdag 10 mei 1991 :

Gewoontegetrouw worden we rond 6u wakker en beginnen aan onze laatste dag Venezue-

1a. De koffers worden al enigszins ingeladen want we kunnen maar eerst om 7u gaan ontbijten. Het creools ontbijt smaakt lekker en vervolgens begeven we ons opnieuw naar het zwembad om het laatste dagverslag volledig af te maken, afgewisseld met enige zwempartijen. Om 11.30u scheren we ons, douchen we en gaan we in hetzelfde restaurant van de vorige avond lunchen.

Om 13.15u arriveren we op de luchthaven Maiquetía en leveren de auto af met enige problemen. Men probeert ons 3000,- BEF te laten betalen voor een persoonlijke ongevallenpolis. Dit neemt Freddy niet en hij telefoneert met de directeur van Budget Rent. Er ontstaat een kleine rel en uiteindelijk vertrekken we zonder te betalen. De bagage wordt ingecheckt en om 15.55u is het "take off" richting Amsterdam. Na 8.50min. vliegen, het is ondertussen reeds zaterdag 11 mei 1991, komen we om 7.15u (plaatselijke tijd) aan in Schiphol waar we om 8.10u opnieuw opstijgen richting Brussel om in Zaventem te landen om 8.31u.

6. HERPETOLOGISCHE BESPREKING PER SOORT

6.1. Amfibieën :

BUFO GUTTATUS GUTTATUS

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
1	Caripito - Monagas	50	04/05/91	12.20	1	0	0
-	Caripito - Monagas	50	04/05/91	12.22	0	1	0

REF NR	SEX	KRL mm	GEW gr
1	GG	17	0.4

Volgens Rivero (1961) komt deze soort voor vanaf Venezuela tot Noord-Brazilië en Zuidoost Colombia. Mannetjes worden tot 47mm groot en vrouwtjes tot 86mm. Het is een nachtaktieve soort en bewoner van een "leaf-covered floor" in bosachtige gebieden. Onze waarneming van 4 mei 1991 betrof een subadult (pas gemetamorfoseerd?) exemplaar van amper 17mm hetwelk zich onder een boomstronk bevond samen met *Elachistocleis ovalis* in een sterk beschaduwde verlaten plantage. In de onmiddellijke nabijheid bevond zich een kleine poel, waarin geen larven rondzwommen.

BUFO GRANULOSUS GRANULOSUS

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
2	El Tigre - Anzoategui	210	05/05/91	19.22	1	0	0
3	El Tigretto - Anzoategui	180	06/05/91	08.20	0	0	1

REF NR	SEX	KRL mm	GEW gr
2	GG	41	NVT
3	man	42	6.6

Het door ons gevangen mannetje van 5 mei bevond zich onder afgefallen banaanblad in de vochtige oeverzone van een traagstromende rivier. Hoogstwaarschijnlijk be-

trof het een adult exemplaar want deze padden - zowel mannen als wijfjes - worden niet groter dan 50mm (Rivero, 1961). Ons exemplaar was opmerkelijk mooi gekleurd met een geel-oranje keel, een blauwachtige buik en roos in de lies en onder de cloaca-omgeving. De tweede aanwezigheid geschiedde in dezelfde omgeving (1 dag later) als verkeersslachtoffer. Het dier moet zeker nachtactief geweest zijn want bij een eerst passeren van de vindplaats bij donker, lag het dier er nog niet !

BUFO MARINUS MARINUS - Reuzenpad

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
-	Clarines - Anzoategui	0	26/04/91	19.46	0	0	1
4	Clarines - Anzoategui	0	26/04/91	20.37	0	0	1
5	Clarines - Anzoategui	0	27/04/91	19.10	1	0	0
6	Clarines - Anzoategui	0	27/04/91	19.17	1	0	0
7	Clarines - Anzoategui	0	27/04/91	19.22	0	0	1
-	Mariguita - Sucre	0	29/04/91	14.12	0	0	1
8	Carúpano - Sucre	0	29/04/91	19.37	0	0	1
-	Carúpano - Sucre	0	30/04/91	07.34	0	0	1
-	Penins. de Araya - Sucre	0	30/04/91	21.40	0	0	1
9	Penins. de Araya - Sucre	0	01/05/91	09.24	0	0	1
10	Carúpano - Sucre	0	02/05/91	23.16	1	0	0
-	Quirire - Monagas	50	04/05/91	20.04	0	2	0
11	Valle d/l Pascua - Guarico	210	07/05/91	19.14	0	0	1
12	Valle d/l Pascua - Guarico	210	08/05/91	22.08	1	0	0

REF NR	SEX	KRL mm	GEW gr
4	GG	83	42
5	man	88	72
6	vrouw	112	144
7	SAD	69	30
8	man	81	NVT
9	GG	107	115
10	vrouw	86	38
11	vrouw	86	55
12	man	97	143

Een vrij algemeen pad die enkel als nachtactieve (vooral na inval van de duisternis) soort werd waargenomen en dan nog meestal als verkeersslachtoffer. Er werden zowel dieren in de volle natuur als in de steden aangetroffen vanaf zeeniveau tot zo'n 210m altitude. De twee exemplaren van 4 mei waren in aquatische fase. De mannetjes met ref. 5 en 12 vertoonden zeer duidelijke paarborstels. Vermoedelijk begon voor deze soort het voortplantingsseizoen, want volgens plaatselijke kontakten kon het regenseizoen elk moment beginnen. Ons grootste dier was een vrouwtje van 112mm en woog 144gr.

LEPTODACTYLUS PENTADACTYLUS PENTADACTYLUS - Fluitkikker

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
13	Quiriquire - Monagas	100	04/05/91	21.14	1	0	0

REF NR	SEX	KRL mm	GEW gr
13	man	131	290

Het overkomt ons niet dikwijls dat we moeilijkheden hebben met het "vasthouden" van een grote kikker, maar met deze Fluitkikker had André het toch even moeilijk. Het was een sterk dier, gewicht : 290gr en kopromplengte 131mm. Het dier werd aangetroffen in een ondiepe plas naast de weg en vluchtte zoals onze Rugstreppad Bufo calamita dat doet maar dan op volle speed gedurende meters en hij aldus uit het zicht verdween. Voor ons was het eigenaardig om vast te stellen dat deze soort op de borst zwartgekleurde (in de vorm van een halve maan) paarborstels bezat. Daarenboven had deze Fluitkikker een eveneens zwartgekleurde vijfde korte vinger /duim die puntig van vorm was maar wel afgerond aan het uiteinde. Het dier probeerde meerdere keren om ons hiermede in de hand te "steken" door de voorpoten met een korte ruk naar elkaar te brengen !?!

Volgens Rivero (1961) worden mannen 146mm groot en vrouwtjes 160mm en wordt de soort door bepaalde Indianenstammen als delicatessse geconsumeerd.

LEPTODACTYLUS BOLIVIANUS - Boliviaanse Fluitkikker

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
14	El Tigre - Anzoategui	200	05/05/91	20.19	0	0	1

REF NR	SEX	KRL mm	GEW gr
14	GG	76	NVT

Wij konden slechts aan de hand van één exemplaar kennis maken met deze soort. Uit onze notitie bleek de kikker nachtaktief en werd hij als verkeersslachtoffer waargenomen. Volgens Rivero (1961) heeft de soort een bijzondere roep gelijkend op onder water ontsnappende luchtballen uit een flesje. Dit geluid is zeer krachtig en monotoon van aard.

LEPTODACTYLUS FUSCUS - Echte Fluitkikker

Onmiskenbaar een zeer algemene amfibiesoort die gedurende onze aanwezigheid frequent roepend werd aangetroffen en dit begon reeds bij onze aankomst op de luchthaven Maiquetía. Het was in Venezuela onze eerste amfibiewaarneming. De soort was zowel actief in volle natuur als op de oevers van afwateringskanalen in de steden. Luide concerten van roepende dieren werden meestal 's nachts maar soms ook overdag genoteerd. O.i. riepen de meesten vanop het land. Het was werkelijk moeilijk om de dieren op geluid te situeren en éénmaal je hierin gelukte was het nog moeilijker om ze te vangen. Ze konden zich verplaatsen met de snelheid van een vlugge muis. Verschillende exemplaren (mannetjes) werden aangetroffen in zelfgegraven holletjes.

Volgens Solano (1987) plant deze soort zich in Venezuela voort van april tot sep-

tember; de eieren worden in schuimnesten gedeponeerd in ondergrondse kamers en de wijfjes doen dit waarschijnlijk meerdere keren per seizoen; 50 dagen later komen de jongen uit.

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL			
			DATUM	UUR	HV	VO	VS	AUD
-	Maiquetía - Caracas	0	21/04/91	19.15	0	0	0	X
-	H. Pittier - Aragua	640	24/04/91	17.46	0	0	0	X
-	H. Pittier - Aragua	700	25/04/91	10.43	0	0	0	X
15	Clarines - Anzoategui	0	28/04/91	19.14	1	0	0	0
16	Clarines - Anzoategui	0	28/04/91	19.44	1	0	0	0
-	Carúpano - Sucre	0	29/04/91	19.39	0	0	1	0
-	Penins. de Araya - Sucre	0	30/04/91	20.38	0	0	0	X
-	Penins. de Araya - Sucre	0	01/05/91	21.46	0	0	0	X
-	Carúpano - Sucre	0	02/05/91	11.50	0	0	0	X
17	Penins. de Paria - Sucre	0	02/05/91	15.05	1	0	0	0
-	Carúpano - Sucre	0	02/05/91	15.31	0	0	0	X
-	San vincente - Monagas	100	04/05/91	09.50	0	2	0	0
18	Quiriquire - Monagas	110	04/05/91	20.03	1	0	0	0
-	Quiriquire - Monagas	100	04/05/91	20.03	0	0	0	X
-	El Tigre - Anzoategui	300	05/05/91	19.11	0	0	0	X
-	El Tigre - Anzoategui	210	05/05/91	22.34	0	0	0	X

REF NR	SEX	KRL mm	GEW gr
15	vrouw	51	NVT
16	vrouw	52	17

REF NR	SEX	KRL mm	GEW gr
17	vrouw	47	10
18	man	39	6

HYLA CREPITANS

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
19	Carúpano - Sucre	0	29/04/91	19.28	0	0	1
-	Carúpano - Sucre	0	29/04/91	19.38	0	0	2
20	Penins. de Araya - Sucre	0	30/04/91	19.36	1	0	0
21	Penins. de Araya - Sucre	0	30/04/91	19.36	1	0	0
22	Penins. de Araya - Sucre	0	30/04/91	21.43	0	0	1
-	Penins. de Araya - Sucre	0	01/05/91	20.07	0	0	1
-	Penins. de Araya - Sucre	0	01/05/91	21.20	0	0	2
-	Penins. de Araya - Sucre	60	03/05/91	19.52	0	4	0
-	Penins. de Araya - Sucre	60	03/05/91	21.51	0	0	1
-	Quiriquire - Monagas	50	04/05/91	20.55	0	1	0

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
-	Valle d/l Pascua - Guarico	210	08/05/91	22.08	0	1	0

REF NR	SEX	KRL mm	GEW gr
19	vrouw	58	GN
20	vrouw	66	17
21	man	57	13
22	vrouw	65	GN

Alhoewel Rivero (1961) *Hyla crepitans* opgeeft als voorkomend (tot 1600m) in alle provincies van Venezuela troffen wij de soort alleen aan in Estado Sucre en Estado Monagas (altitude 0 tot 210m). Mogelijk is wel dat de soort in de overige Estados nog niet actief was. Wij troffen deze prachtige boomkikker met groene iris aan telkens bij het invallen van de duisternis en bij nacht in een verhouding van 8 levende en 9 overreden dieren. De dieren varieerden enorm van kleur : van egaal lichtbruin tot gemarmerd met een donkere vertebrale rugstreep tot met een zwart nettekening en dito ronde vlekken. Dit wordt kenmerkend voor de soort opgegeven door Cochran & Goin (1970) en met een maximum kopromplengte van 74mm terwijl Rivero 65mm aanhoudt. Ons grootste exemplaar was 66mm en dit wijfje (nr 20) werd in amplexus aangetroffen met mannetje nr 21 en deze was 57mm groot.

COLOSTETHUS TRINITATUS - Dwerggifkikker

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	AUD
23	H. Pittier -> Choroni	975	24/04/91	11.30	1	0	0
24	H. Pittier -> Choroni	975	24/04/91	11.40	1	0	0
-	H. Pittier -> Choroni	975	24/04/91	12.31	0	22	0
-	H. Pittier -> Ocumare	720	25/04/91	07.20	5	0	0
-	H. Pittier -> Ocumare	825	08/05/91	08.05	1	0	0

REF NR	SEX	KRL mm	GEW gr
23	vrouw	24	1.2
24	man	29	2.1

Een observatie waar we heel tevreden mee waren. We gelukten er niet in de soort ter plaatste te determineren en dit geschiedde slechts na onze terugkeer (via de dia's) dank zij de welwillende medewerking van Prof. Hoogmoed.

De soort werd alleen aangetroffen in het H.Pittier natuurreservaat tussen de 720 en 975 m. De dieren waren dagactief en kwamen voor aan watervalletjes in open plekken van het regenwoud waar de zon de bodem bereikte. Ze zaten meestal ofwel bovenop een steen ofwel op de zijkant van een steen juist met de kop boven water. Ze waren zeer schuw en vluchtten bij de minste beweging in het water (waarin ze zich dan lieten meestromen) of sprongen weg tussen rotsspletten. Het gevangen mannetje was een adult exemplaar en met zijn oranje keel, zwarte nekband en gele lieszone zeer mooi getekend. Volgens Rivero (1961) is het voorkomen beperkt tot de kustzone en wordt de soort tot 26mm groot.

COLOSTETHUS DUNNII - Dwerggiffikker

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
25	H.Pittier -> Choroní	825	24/04/91	12.15	1	0	0
-	H.Pittier -> Choroní	825	24/04/91	12.31	0	6	0

REF NR	SEX	KRL mm	GEW gr
25	man	30	2.9

Colostethus dunnii werd in het H.Pittier reservaat meermaals samen aangetroffen met de vorige *Colostethus* soort. In het begin dachten we zelfs dat het een en dezelfde soort was maar toen nr 25 gevangen werd vermoedden we dat we met twee soorten te doen hadden. Ook hun gedrag en wijze van wegluchten was identiek. Voor deze soort noteerden we een exemplaar (mannelijke ?) met enkele larven op de rug.

ELACHISTOCLEIS OVALIS

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
26	Caripito - Monagas	50	04/05/91	12.18	1	0	0
27	Maturín - Monagas	110	05/05/91	09.45	1	0	0

REF NR	SEX	KRL mm	GEW gr
26	man	27	1.6
27	GG	23	1.1

Een waarneming die ons onmiddellijk deed terugdenken aan *Gastrophryne olivacea* (Westelijke Wigkop-kikker) van Texas (USA). Het dier nr 26 werd onder een steen aangetroffen in een vochtige en verlaten plantage. Het tweede exemplaar bevond zich ook onder een steen maar dan in een veel droger biotoop en zonder enige aanwezigheid van bomen of struiken. De grijze rug met lichte spikkeling staat in fel contrast met de buik die geel is met een geel-grijs netwerk en met de lies en de kuit die fel oranje zijn !

6.2. Reptielen

PODOCNEMIS VOGLI - Scheenplaatschildpad

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
-	Barriolito - Guarico	180	07/05/91	14.10	0	15	0
-	Barriolito - Guarico	180	07/05/91	14.26	0	5	0

Alhoewel er in het binnenland van Venezuela 19 soorten schildpadden voorkomen gelukten we er slechts in om één soort te observeren ! Met hun opvallend zwarte snuitpunt en donkere ogen op de zeer lichte kop zijn ze als soort onmiskenbaar.

Volgens Pritchard en Trebbau (1984) varieert de lengte van deze typische Llanos-schildpad tussen de 155 en 310mm; het is eerder een bewoner van kleine waterpartijen met een bodem uit klei of modder; het is hierin dat de dieren zich ingraven wanneer tijdens het droge seizoen deze poelen uitdrogen; gedurende dat seizoen leven ze in geconcentreerde groepen van duizenden; waar deze soort voorkomt is het overigens de enige schildpaddensoort !

CAIMAN CROCODILUS CROCODILUS - Kaaimankrokodil

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
-	Clarines - Anzoategui	0	27/04/91	17.50	0	1	0
-	Barriolita - Guarico	200	07/05/91	13.25	0	3	0
-	Barriolita - Guarico	180	07/05/91	14.10	0	2	0
-	Valle d/l Pascua - Guarico	140	08/05/91	10.12	0	4	0
28	Valle d/l Pascua - Guarico	190	09/05/91	06.55	0	0	1
-	Valle d/l Pascua - Guarico	150	09/05/91	07.44	0	2	0

REF NR	SEX	TL mm	KRL mm	SL mm	GEW gr
28	GG	914	534	380	NVT

De Kaaimankrokodil blijkt in Venezuela zeer schuw te zijn en werd door ons hoofdzakelijk in de Llanos op visuele wijze waargenomen. We gelukten er niet in om met een levend exemplaar kennis te maken. We konden echter de soort van nabij bestuderen aan de hand van een vers verkeersslachtoffer.

Volgens Medem (1983) kan deze kaaiman in Venezuela volgende lengten bereiken : mannen van 1400 tot 2000mm en vrouwtjes van 1200 tot 1400mm; hun hoofdvoedsel bestaat uit kikkers met een speciale voorkeur voor 3 bepaalde soorten.

Wermuth & Fuchs (1978) geven goede uitwendige kenmerken om de 6 krokodilsoorten, die je in Venezuela kan ontmoeten, visueel te determineren.

GONATODES VITTATUS VITTATUS - Daggekkko

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
29	Clarines - Anzoategui	0	27/04/91	08.35	1	0	0
30	Clarines - Anzoategui	0	27/04/91	10.15	1	0	0
31	Clarines - Anzoategui	0	27/04/91	10.15	1	0	0
32	Carúpano - Sucre	0	30/04/91	07.09	1	0	0
33	Carúpano - Sucre	0	30/04/91	07.12	1	0	0
-	Carúpano - Sucre	0	30/04/91	16.50	0	29	0
-	Penins. de Araya - Sucre	0	01/05/91	11.23	0	1	0
-	Penins. de Araya - Sucre	0	01/05/91	18.36	0	4	0
-	El Tigre - Anzoategui	180	06/05/91	08.38	0	3	0

REF NR	SEX	TL mm	KRL mm	SL-PRIM mm	SL-SEC mm	GEW gr
29	GG	39	22	7	10	0.2
30	GG	35	16	19	NVT	0.1
31	vrouw	53	32	20	1	0.5
32	vrouw	59	30	29	NVT	0.5
33	man	72	35	37	NVT	0.7

Voor de hagedissen van Venezuela hadden wij alleen de determinatietabel van Donoso-Barros (1968) ter beschikking. Deze bezorgde ons af en toe problemen omdat er fouten in voorkwamen inzake doorverwijzing naar hetvolgende determinatiecijfer ! Verder zullen wij verwijzen naar gegevens van het nabijgelegen Suriname (Hoogmoed, 1973). Specifieke ecologische notities voor de hagedissen van Venezuela hebben wij in de door ons geraadpleegde literatuur amper kunnen vinden.

Een gekko die ons enorm aansprak was deze *Gonatodes vittatus*. Wij observeerden de soort slechts éénmaal dagactief (in de schaduw), nl. op de onderste stam van een bananenboom. Al de overige dieren bevonden zich onder stenen of onder afgevalen palmbiad. Vooral het mannetje is met zijn onregelmatig gevormde, witte dorsale rugstreep van snuitpunt tot staartuiteinde, zijn oranje keel en zwarte buik prachtig mooi en net een mini-schilderij ! Het dier nr 32 was een drachtig wijfje en via haar doorschijnend buikvlies stelden wij de aanwezigheid vast van één eitje.

HEMIDACTYLUS PALAICHTHUS - Huisgekko

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
34	El Tigretto - Anzoategui	180	06/05/91	08.16	1	0	0
35	El Tigretto - Anzoategui	180	06/05/91	08.32	1	0	0
-	El Tigretto - Anzoategui	180	06/05/91	08.46	0	1	0
36	Barrialito - Guarico	200	07/05/91	11.56	1	0	0

REF NR	SEX	TL mm	KRL mm	SL-PRIM mm	SL-SEC mm	GEW gr
34	man	118	55	30	33	5.3
35	man	101	53	13	35	5.0
36	GG	86	46	40	NVT	1.4

"Sterrepoot-Hagedis" zo wordt volgens Hoogmoed (1973) deze gekko in Suriname genoemd.

De door ons waargenomen dieren waren weinig schuw en lieten zich zeer gemakkelijk vangen en fotograferen. De mannetjes nr 34 en 35 hadden allebei een geregenereerde staart en bevonden zich onder een papieren cementzak in een oude bananenplantage. Het nr 36 was bij diffuus zonlicht aan het zonnen op een omgevalen boomstronk. Donoso-Barros (1968) detailleert in zijn determinatietabel dat het hier om *Hemidactylus mabouia* gaat. Volgens Grzimek (1971) is het oorspronkelijk verspreidings-

gebied van deze soort Midden- en Zuid-Afrika, maar is ze - vermoedelijk via schepen - ook in Zuid-Amerika terechtgekomen om zich aldaar enorm te verspreiden.

PHYLLODACTYLUS VENTRALIS

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
37	Clarines - Anzoategui	0	26/04/91	20.05	1	0	0
38	Clarines - Anzoategui	0	28/04/91	10.55	1	0	0
39	Carúpano - Sucre	0	30/04/91	07.13	1	0	0
-	Penins. de Araya - Sucre	0	30/04/91	16.55	0	2	0
-	Penins. de Araya - Sucre	0	01/05/91	18.36	0	1	0
-	Pariagúan - Anzoategui	200	07/05/91	11.31	0	1	0

REF NR	SEX	TL mm	KRL mm	SL-PRIM mm	SL-SEC mm	GEW gr
37	GG	120	57	63	NVT	3.7
38	GG	117	55	62	NVT	3.6
39	vrouw	75	35	40	NVT	1.1

Hoogstwaarschijnlijk is deze gekko nachtactief. Nr. 37 bevond zich om 20.05u in het midden van de autoweg, nr. 39 onder een ijzeren plaat en al de overige exemplaren onder stenen.

ANOLIS AURATUS

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
40	H. Pittier -> Choroní	625	24/04/91	18.12	1	0	0
41	H. Pittier -> Choroní	625	24/04/91	18.12	1	0	0
-	H. Pittier -> Choroní	625	24/04/91	18.30	0	4	0
-	Maturín - Monagas	50	05/05/91	08.27	0	1	0
-	Maturín - Monagas	110	05/05/91	19.43	0	1	0
-	Valle d/l Pascua - Guarico	180	08/05/91	11.28	0	1	0

REF NR	SEX	TL mm	KRL mm	SL-PRIM mm	SL-SEC mm	GEW gr
40	vrouw	56	45	11	NVT	2.1
41	man	55	43	12	NVT	1.7

Onze bevindingen voor deze anolis : alhoewel een gemakkelijk waarneembare hagedis enkel op 3 plaatsen aangetroffen; voorkomend tussen de 50 en 625m altitude in open biotoop, allen op of tussen rietvegetaties maar steeds dicht bij de grond; dagactief.

Hoogmoed (1973) geeft op dat mannetjes tot 49mm (KRL) groot worden en vrouwtjes 54mm; deze zouden zich gedurende het ganse jaar voortplanten.

TROPIDODACTYLUS ONCA ?

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
42	Penins. de Araya - Sucre	0	01/05/91	14.35	1	0	0

REF NR	SEX	TL mm	KRL mm	SL-PRIM mm	SL-SEC mm	GEW gr
42	man ?	62	51	11	NVT	2.3

Op de uiterste punt van het schiereiland Peninsula de Araya nabij Guaranache bevond zich een oude, verlaten openlucht ijzermijn. Gelet op de interesse van Freddy voor stenen en mineralen gingen we er toch een kijkje nemen. Groot was dan ook onze verbazing hier onder een steen een anolis aan te treffen. Op een bepaald ogenblik tijdens het fotograferen, stelde het dier zich o.i. in een verdedigingshouding door de buik ver van de grond op te heffen en de poten uit te strekken. Wij hadden wel determinatieproblemen met deze anolis en namen daarom bij onze terugkeer contact met Prof. Hoogmoed.

Na het opsturen van een dia naar Prof. Hoogmoed kregen we de mededeling dat het hier eerder *Tropidodactylus onca* zou zijn.

IGUANA IGUANA IGUANA - Groene leguaan

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
43	Clarines - Anzoategui	0	26/04/91	20.23	1	0	0
-	Penins. de Paria - Sucre	0	02/05/91	11.18	0	1	0
44	Valle d/1 Pascua - Guarico	280	08/05/91	11.43	0	0	1
-	Valle d/1 Pascua - Guarico	210	08/05/91	08.08	0	1	0
-	Valle d/1 Pascua - Guarico	210	08/05/91	11.32	0	1	0

REF NR	SEX	TL mm	KRL mm	SL-PRIM mm	SL-SEC mm	GEW gr
43	vrouw	728	164	328	236	162
44	man	1145	308	837	NVT	849

Om een Groene leguaan levend te kunnen vangen moet het geluk je enigszins meezitten. En dit hadden we toen wij op de baan naar Clarines 's nachts een adult vrouwtje in het midden van de weg aantroffen. Uiteraard moest het dier met ons verder de nacht doorbrengen opdat het bij daglicht zou kunnen bestudeerd en gefotografeerd worden (zie foto cover). Toen we dier nr 44 (volledig grijs van kleur) als verkeersslachtoffer op de baan vonden was dit voor ons een pijnlijk ogenblik ... dit volwassen mannetje moet de baan in de voormiddag overgestoken zijn want bij het oprijden lag hij er niet. Anderzijds was het voor ons een unieke gelegenheid om een dergelijk groot exemplaar in de hand te kunnen bestuderen. Volgens Rodda (1990) zijn het vooral mannetjes die omkomen door het verkeer : uit zijn onderzoek van 65 verkeersslachtoffers bleken er 51 van het mannelijk geslacht te zijn en dit alhoewel er een overwicht aan levende vrouwtjes (2.3-3.4:1) bleek te zijn; dit zou in relatie staan tot het voortplantingsseizoen van september tot januari.

In Suriname (Hoogmoed, 1973) is het een boombewonende soort die meestal nabij rivieren wordt waargenomen. Adulte dieren zijn grasgroen van kleur en oudere exemplaren blauwgrijs. De vrouwtjes bereiken een kopromplengte van 322mm en de manne-

tjes 360mm. Drachtige dieren treft men aan in augustus/september en hun legsels kunnen variëren van 24 tot 57 eieren.

PLICA PLICA - Steltlopersleguaan

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
45	Penins. de Paria - Sucre	60	02/05/91	11.32	1	0	0
46	Penins. de Paria - Sucre	60	02/05/91	11.32	1	0	0
-	Penins. de Paria - Sucre	60	02/05/91	12.07	0	6	0

REF NR	SEX	TL mm	KRL mm	SL-PRIM mm	SL-SEC mm	GEW gr
45	vrouw	281	105	176	NVT	33
46	GG	117	47	70	NVT	2.7

Het was slechts door een uiterste toeval dat we met deze leguaanachtige (hij leeg ster op de Hardoen Agama agama) konden kennis maken op het Paria-schiereiland (biotoop droog-tropisch regenwoud). Tijdens een zoekstop kwamen we terecht bij een volledig in de schaduw gelegen en verlaten stenen hutje met een opening tussen dak en muur. Hier leefden 8 van deze Steltlopersleguanen met een speciaal vluchtgedrag : eigenlijk waren ze niet zo schuw maar wisten ze wel telkens behendig en keer op keer te ontkomen naar de andere zijde van de muur of door steeds achter het hoekje te vluchten. De dieren bleven wel op de muren, meestal de kop naar beneden en konden zeer behendig op de verticale wanden lopen. Ze kwamen nooit vrijwillig op de grond. Uiteindelijk gelukten we erin een subadult en een adult exemplaar te vangen. Maar beiden konden moeilijk tegen gevangenschap : kwam het door shock of door de warmte van onze handen maar ze vertoonden onmiddellijk neiging tot sterven, iets wat ons nog nooit bij hagedissen was overkomen. Beide dieren werden in een met water afgekoelde handdoek gehouden. Het wijfje overleefde ... maar het jonge dier reageerde amper en werd daarom onmiddellijk teruggezet. Een controle op de latere namiddag van deze plek toonde echter aan dat dit juveniel exemplaar toch gestorven was.

Overeenkomstig Hoogmoed (1973) is het een dagaktieve soort die nooit op de grond komt; mannetjes bereiken een KRL van 140mm en vrouwtjes 135mm;

TROPIDURUS TORQUATUS HISPIDUS - Kielstaartleguaan

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
47	H. Pittier -> Choroní	640	24/04/91	07.07	1	0	0
-	Cupira - Miranda	0	26/04/91	15.30	0	5	0
-	Clarines - Anzoategui	0	27/04/91	13.05	0	7	0
48	Clarines - Anzoategui	0	28/04/91	09.10	1	0	0
49	Clarines - Anzoategui	0	28/04/91	10.10	1	0	0
50	Clarines - Anzoategui	0	28/04/91	10.55	1	0	0
-	Clarines - Anzoategui	0	28/04/91	10.59	0	18	0
-	Clarines - Anzoategui	0	28/04/91	17.50	0	1	0

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
-	El Peñon - Sucre	0	29/04/91	10.26	0	2	0
-	Penins. de Araya - Sucre	0	30/04/91	16.55	0	5	0
-	Penins. de Araya - Sucre	0	01/05/91	09.40	0	3	0
-	Penins. de Araya - Sucre	0	01/05/91	11.20	0	3	0
-	Penins. de Araya - Sucre	0	01/05/91	15.30	0	6	0
-	Penins. de Paria - Sucre	0	02/05/91	12.55	0	1	0
-	Maturin - Monagas	110	05/05/91	09.43	0	1	0
-	Pariaguán - Guarico	200	07/05/91	11.56	0	1	0
-	Valle d/l Pascua - Guarico	140	08/05/91	10.34	0	3	0
-	Valle d/l Pascua - Guarico	210	08/05/91	11.32	0	2	0

REF NR	SEX	TL mm	KRL mm	SL-PRIM mm	SL-SEC mm	GEW gr
47	man	105	84	20	1	22
48	man	254	93	161	NVT	28
49	vrouw	189	74	115	NVT	11
50	man	260	99	161	NVT	34

Na de Renhagedis *Cnemidophorus lemniscatus* de door ons meest aangetroffen reptielsoort. Vanaf 's morgens bij het opkomen van de zon (vroegste observatie 7.07u) zaten ze bij voorkeur op de hoogste stenen uitkijkposten. Gedurende gans de dag, zelfs op de snikhete middaguren koesterden ze zich in de zon tot bijna zonsondergang (laatste notitie 17.50u - om 18.30u was het donker). Waar je er één zag zaten ze gewoonlijk in zeer dichte concentraties met voorkeur voor steen en rotspartijen en bij voorkeur in kurkdroge biotopen. Vluchten gebeurde dikwijls over de grond tot in een holletje of tot onder een steen. Uit onze observaties bleek dat de soort meer aan de kustzone (of op zeeniveau ?) voorkwam dan in het binnenland. Wij hadden vlug door dat het onbegonnen werk was om deze hagedissen te vangen in of rond grote rotspartijen. Aan kleine stapelmuurtjes met voor ons gemakkelijk omkeerbare stenen kon je er zo veel vangen als gewenst.

Het grootste door ons gemeten exemplaar was een mannetje van 260mm lang (KRL 99, SL-PRIM 161mm). Volgens Hoogmoed (1973) groeit het mannetje tot een max. KRL van 122mm en het vrouwtje tot 86mm; pas uitgekomen jongen meten tussen de 31 en 42mm.

AMEIVA AMEIVA - Ameiva hagedis

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
-	H. Pittier -> Ocumare	775	25/04/91	07.35	0	1	0
-	H. Pittier -> Ocumare	1000	25/04/91	10.01	0	3	0
-	El Guapo - Miranda	80	26/04/91	14.15	0	5	0
50	Penins. de Paria - Sucre	60	02/05/91	13.45	1	0	0
51	El Tigretto - Anzoategui	180	06/05/91	09.43	1	0	0
-	El Tigretto - Anzoategui	210	06/05/91	13.03	0	2	0
-	Valle d/l Pascua - Guarico	210	08/05/91	11.32	0	0	0

REF NR	SEX	TL mm	KRL mm	SL-PRIM mm	SL-SEC mm	GEW gr
50	man	437	124	313	NVT	71
51	vrouw	195	91	42	62	14

Het vangen van *Ameiva ameiva* was een zeer lastige aangelegenheid en zelfs het zo dikwijls succesvolle stropje werkte ook niet zoals het hoorde. Eens als er dan enkele gevangen waren begonnen de determinatieproblemen.

Het waren dagaktieve hagedissen die echter uitermate schuw waren en geen enkele benadering toelieten. Het was slechts wanneer ze zich onder een steen of een plaat bevonden dat vangen mogelijk was. Uit onze eerste veldnotities, gebaseerd op de determinatietabel van Donoso-Barros (1968), bleek dat we gedurende deze excursie 2 ondersoorten hadden gevangen, nl. *Ameiva ameiva praesignis* (nr 51) en *Ameiva ameiva melanocephala* (nr 50). Van Prof. Hoogmoed kregen we echter het advies ons te beperken tot *Ameiva ameiva* omdat het geheel van ondersoorten "een rommeltje" is en wij ons hier beter niet aan waagden !

Een goede raad die we niet in de wind sloegen en onze bevindingen hier dus allen onder *Ameiva ameiva* laten ressorteren.

CNEMIDOPHORUS LEMNISCATUS LEMNISCATUS - Renhagedis

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
52	Catia La Mar - Distr.Federal	0	22/04/91	13.40	1	0	0
53	Catia La Mar - Distr.Federal	0	22/04/91	13.45	1	0	0
54	Catia La Mar - Distr.Federal	0	22/04/91	14.25	1	0	0
-	Macuto - Distr.Federal	0	22/04/91	16.50	1	0	0
-	Macuto - Distr.Federal	0	22/04/91	16.55	0	12	0
55	H. Pittier -> Choroní	640	24/04/91	06.55	1	0	0
-	H. Pittier -> Choroní	700	25/04/91	11.35	0	5	0
-	Ocumare - Distr.Federal	0	25/04/91	13.25	0	23	0
-	Cupira - Miranda	0	26/04/91	16.00	0	8	0
-	Penins. de Araya - Sucre	0	30/04/91	16.50	0	1	0
56	Carúpano - Sucre	0	30/04/91	07.20	1	0	0
-	Penins. de Araya - Sucre	0	01/05/91	11.20	0	1	0
57	Laguna - Sucre	0	02/05/91	11.45	1	0	0
-	Penins. de Paria - Sucre	0	02/05/91	12.55	0	3	0
-	Carúpano - Sucre	0	04/05/91	07.59	1	0	0
-	Carúpano - Sucre	100	04/05/91	09.50	0	2	0
-	San Vicente - Monagas	50	04/05/91	13.36	1	0	0
-	Aguasax - Monagas	50	05/05/91	13.20	0	4	0
-	Barrialito - Guarico	200	07/05/91	11.55	0	1	0
-	Valle d/l Pascua - Guarico	140	07/05/91	15.22	0	1	0
-	Carmen de Cura - Aragua	100	09/05/91	11.09	0	16	0

REF NR	SEX	TL mm	KRL mm	SL-PRIM mm	SL-SEC mm	GEW gr
52	man	185	52	133	NVT	4.4
53	vrouw	214	63	151	NVT	7.4
54	man	214	68	119	27	7.2
55	GG	112	35	77	NVT	0.9
56	vrouw	267	76	191	NVT	13
57	vrouw	148	58	36	54	4.0

De meest algemene reptielsoort die wij bijna dagelijks steeds op de grond en als zonneklopper aantreffen. Het afwisselend opheffen en frequent op en neer wuiven van de voorpoot (cfr. Surinaamse benaming "Wenkpootje") was zeer typerend en via dit gedrag kon je de soort eigenlijk reeds als dusdanig bepalen. Het sexueel dimorfisme is zeer duidelijk maar tussen mannetjes van de kustzone en deze van het binnenland troffen we toch steeds opvallende kleurverschillen aan maar volgens Donoso-Barros (1968) komt er slechts één *Renhagedis* voor op het vasteland in geheel Venezuela.

Onlangs echter (McCrystal & Dixon, 1987) werd een nieuwe soort beschreven, nl. *Cnemidophorus gramivagus*. Het zou ons niet verwonderen zo wij deze soort geobserveerd hebben of mogelijke kruisingen van beiden.

Voor deze soort was het voortplantingstijd. Op 22 april 1991 werd te Catia La Mar aan de kust een drachtig exemplaar gevangen en te Macuto een vrouwtje dat meerdere recente paarbeten vertoonde; op 4 mei 1991 werd zelfs een parend koppeltje waargenomen !

MABUYA MABOUYA MABOUYA - *Mabouia skink*

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
-	H. Pittier -> Choroní	1500	24/04/91	13.30	0	4	0
-	H. Pittier -> Ocumare	825	25/04/91	08.05	0	1	0
-	H. Pittier -> Ocumare	1000	25/04/91	10.01	0	1	0
-	H. Pittier -> Ocumare	700	25/04/91	11.30	0	2	0
-	Penins. de Araya - Sucre	0	01/05/91	09.42	0	1	0

Een reptiel dat zich niet liet vangen was de *Mabouia skink*. Bij de minste verdachte beweging vluchtten de dieren en ze zijn hierbij opmerkelijk snel in hun bewegingen. Dit in tegenstelling tot Test et al. (1966) die opgeeft dat de soort zich in H. Pittier niet stoort aan voorbijkomende wandelaars. Het is een nogal opvallende vrij korpulente skink en je bemerkt hem meestal in groepjes. Wij troffen de soort aan tot op een hoogte van 1500m.

Vrouwtjes bereiken een kopromplengte van 103mm en mannetjes 100mm (Hoogmoed, 1973); pas geboren jongen variëren tussen de 37 en 50mm KRL; het is een bewoner van de "forest floor" met voorkeur voor omgevallen boomstronken, kaalkappingen, de randen van paden of m.a.w. waar er veel zongelegenheden aanwezig is; voedsel bestaat vooral uit spinnen en sprinkhanen maar ook schorpioenen worden gegeten; in Suriname maken zelfs sommige uilen jacht op deze skinksoort.

ATRACTUS TRILINEATUS

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
58	Penins. de Paria - Sucre	60	02/05/91	10.50	1	0	0

REF NR	SEX	TL mm	KRL mm	SL mm	GEW gr	VE n	SC-DR n	DO n
58	GG	314	186	128	5.6	151	12	15

Ons waarneming betrof een adult exemplaar hetwelk zich in een bananeplantage onder dor en afgevallen blad bevond. Het dier was lichtgrijs à blauwachtig met fel iriscerende schubben. Het was niet agressief of bijterig maar was blijkbaar niet op daglicht gesteld. In de hand gehouden vertoonde de slang wel een gravend gedrag. Kenmerkend voor de soort is het klein aantal subcaudalia. Het geslacht kon niet bepaald worden.

Overeenkomstig Lancini (1986) een bewoner van suikerrietplantages in het lagere-legen oostelijke deel van Venezuela; hier is het een grondbewonende soort die zich ophoudt in "basura vegetal" = natuurlijk bladafval; kan een maximum lengte bereiken van 350mm.

CHIRONIUS CARINATUS - Kielrugslang

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
59	San Casimiro - Aragua	??	09/05/91	11.31	0	0	1

REF NR	SEX	TL mm	KRL mm	SL mm	GEW gr	VE n	SC-DR n	DO n
59	man	1878	1254	624	NVT	159	128	12

Via een niet te erg beschadigd verkeersslachtoffer kregen we een goede indruk van deze erg imposante slang. Toen we de slang van de weg opnamen moesten we ons wel even verantwoorden tegenover een politieagent die even raar opkeek dat wij als Europeanen naar Venezuela kwamen om o.m. de slangenfauna te bestuderen. Van de agent vernamen we dat de inheemse bevolking dikwijls 's avonds met de machette op jacht gaat naar "niet-giftige slangen" met de bedoeling ze op te eten.

Een zeer agressieve dagaktieve slang die, met uitzondering van het hooggebergte, in geheel Venezuela voorkomt; ze leeft in een grote verscheidenheid van biotopen waar ze vooral jacht maakt op vogels (Lancini, 1986).

DIPSAS VARIEGATA VARIEGATA - Dikkopslang

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
60	H. Pittier -> Choroni	1500	24/04/91	09.17	0	0	1
61	Penins. de Paria - Sucre	0	02/05/91	14.35	0	0	1

REF NR	SEX	TL mm	KRL mm	SL mm	GEW gr	VE n	SC-DR n	DO n
60	man	896	636	260	38	186	105	15
61	vrouw	564	423	141	19	185	87	15

Test et al. (1966) bestudeerde gedurende het regenseizoen in H. Pittier deze soort grotendeels aan de hand van verkeersslachtoffers. Deze slang zou de voorkeur geven aan de vochtigere stukken boven de 1000 m. in dit regenwoud. Lancini (1986) geeft voor Venezuela de soort op als enkel voorkomend in de Cordillera de la Costa; haar maximum lengte kan 800mm bereiken.

Onze notities van twee verkeersslachtoffers zijn ook afkomstig van de kustzone.

LEIMADOPHIS MELANOTUS

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
62	Cúa - Miranda	420	09/05/91	13.06	1	0	0

REF NR	SEX	TL mm	KRL mm	SL mm	GEW gr	VE n	SC-DR n	DO n
62	GG	363	278	85	8	152	67	17

Ik wist dat het me vroeg of laat zou overkomen. Je bent in de natuur en voelt de noodzaak voor een grote behoefte en je neemt (als amateur-herpetoloog nu eens niet je vanghandschoenen maar enkel toiletpapier mee). En terwijl je "zit" zie je daar opeens een slang ... Dit overkwam André maar dan ook gaat de slang voor en de roep kreet "Freddy ..! handschoen ..! slang ..!" leverde deze waterslang op.

LEPTODEIRA ANNULATA ASHMEADII - Katoogslang

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
63	Clarines - Anzoategui	0	27/04/91	20.12	1	0	0
64	Carúpano - Sucre	0	02/05/91	20.55	1	0	0
-	Valle d/l Pascua - Guarico	210	08/05/91	07.06	0	0	1

REF NR	SEX	TL mm	KRL mm	SL mm	GEW gr	VE n	SC-DR n	DO n
63	vrouw	689	551	138	45	189	73	21
64	GG	490	346	144	18	185	108	19

Een vrij algemene slang in het noorden van Venezuela en die een totale lengte van 845mm kan bereiken (Lancini, 1986). De door ons getelde subcaudalia van dier nr. 64 liggen boven de max. waarde van 98, zoals opgegeven door voornoemde auteur. Volgens Perez-Santos & Moreno (1988) komt de soort voor vanaf zeeniveau tot 1000m hoogte en vooral in het vochtig tropisch regenwoud; de mannetjes worden 690mm (TL) groot en de vrouwtjes 790mm.

Wij konden twee exemplaren levend in de hand bestuderen, dewelke 's nachts gevangen werden terwijl ze de autoweg overkroepen. Het derde exemplaar werd bij het

opkomen van de zon als verkeersslachtoffer gevonden en was o.i. al enkele uren dood. Onze notities wijzen mogelijk op een nachtaktief zijn van de soort gedurende deze periode. De beide dieren waren zeer bijterig en blijkbaar niet gesteld op het daglicht.

LIOPHIS REGINAE

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
65	El Tigre - Anzoategui	250	06/05/91	14.44	0	0	1

REF NR	SEX	TL mm	KRL mm	SL mm	GEW gr	VE n	SC-DR n	DO n
65	GG	201	162	39	2	161	57	19

Voor ons vertrek hadden we een tabeloverzicht gemaakt van de schubben rugomtrek, buikschilden en onderstaartschilden, zoals deze werden opgegeven door Lancini (1986) (reden hiertoe was dat er geen determinatietabel voor de slangen van Venezuela bestaat). Vervolgens werd het gevangen exemplaar met de soortbeschrijving van Lancini (1986) ter controle vergeleken. We mogen stellen dat door een simpel overlopen van de tabelwaarden wij het exemplaar voor 95% op soort konden brengen. Als controle hadden we wel nog een determinatietabel voor de slangen van Colombia (Perez-Santos & Moreno, 1988). Maar met dit reptiel hadden we problemen. We besloten dan maar om bij terugkeer de gegevens van het "probleemdier" voor te leggen aan Prof. Hoogmoed. Aldus vernamen we dat het een *Liophis reginae* betrof. Het was in ieder geval een pas geboren exemplaar want het navelslipje was nog duidelijk aanwezig.

Volgens Lancini (1986) is het een dagaktieve slang; voorkomend in geheel Venezuela; niet agressief; bereikt een totale lengte van 1000mm en voedt zich hoofdzakelijk met kikkers en hagedissen.

MASTIGODRYAS BODDAERTI BODDAERTI

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
66	Curira - Miranda	0	26/04/91	17.52	0	0	1

REF NR	SEX	TL mm	KRL mm	SL mm	GEW gr	VE n	SC-DR n	DO n
66	GG	1260	899	361	NVT	NVT	94	17

Een reptiel waarover wij maar weinig ecologische informatie konden terugvinden, tenzij de soort 1600mm groot kan worden en voorkomt tot een altitude van 2300m (Lancini, 1986).

MASTIGODRYAS PLEEI

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
67	Clarines - Anzoategui	0	28/04/91	08.50	1	0	0
68	Penins. de Paria - Sucre	0	01/05/91	18.41	0	0	1

REF NR	SEX	TL mm	KRL mm	SL mm	GEW gr	VE n	SC-DR n	DO n
67	GG	673	475	198	28	166	99	17
68	GG	845	624	221	41	184	92	17

Een uitgesproken dagactieve bewoner van het "aride" laagland, waar bij voorkeur veel zonnewarmte de bodem kan bereiken (Lancini, 1986). Het is in een dergelijk biotoop dat wij ons exemplaar nr 67 konden vangen, nl. in de uitgedroogde delta van de Rio Unare met vrij verspreide kleine struiken. Het dier lag 's morgens om 8.50u te zonnen in een oude autoband. Mede door haar bruinbeige rugkleur, dewelke volledig opging in haar omgeving wist ze ons eerst te ontkomen in een doornachtige struik; bij nader toezien zagen we haar echter onbeweeglijk liggen en dat was een gemaakte fout voor haar ... want zoals we twee slangenfanaten zijn, laten we "zoiets" niet ontglippen of ontkomen.

Het tweede exemplaar werd als vers verkeersslachtoffer aangetroffen en waarschijnlijk is ze toch als dagactief reptiel overreden geworden.

OXYBELIS AENEUS - Bruine Spitsneusslang

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
69	Clarines - Anzoategui	0	28/04/91	17.29	0	0	1
70	Penins. de Araya - Sucre	0	30/04/91	17.10	0	0	1
71	Penins. de Araya - Sucre	0	01/05/91	09.14	0	0	1
72	Penins. de Paria - Sucre	0	02/05/91	22.16	0	0	1

REF NR	SEX	TL mm	KRL mm	SL mm	GEW gr	VE n	SC-DR n	DO n
69	GG	1280	759	521	NVT	186	183	17
70	GG	1293	773	520	49	191	180	17
71	man	1273	754	519	NVT	176	185	NVT
72	man	1268	759	509	34	190	174	17

De "Bejuca" is een slangensoort die door de inheemse bevolking heel goed gekend is en blijkbaar zijn de mensen er niet bang voor. Men wist ons wel te vertellen dat ze altijd razendsnel waren wanneer ze zich bewogen of een weg overstaken. Blijkbaar zit de soort "dik" in Venezuela ofwel zijn ze nog niet snel genoeg. Onze 4 exemplaren werden allen als verkeersslachtoffers waargenomen. Het was wel een bijzonderheid dat de onderstaart ongeveer evenveel schubben telt als de buik (of meer cfr. ons nr 71). Bij de dieren nr 71 en 72 kon het geslacht trefzeker bepaald worden door de vaststelling van de hemipenis.

Het is een boombewonende niet-agressieve slang die max. 1700mm groot wordt, dagactief is en algemeen in het droge laagland van Venezuela voorkomt (Lancini, 1986).

OXYRHOPUS PETOLA PETOLA - Maanslang

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
73	Penins. de Paria - Sucre	60	02/05/91	22.25	0	0	1

REF NR	SEX	TL mm	KRL mm	SL mm	GEW gr	VE n	SC-DR n	DO n
73	GG	889	700	189	94	219	83	19

Wanneer we dan kennis kunnen maken met een valse koraalslang is het dier juist in een pré-vervellingsfase en dan nog pas overreden. Ons exemplaar had 37 rode banden op de KRL en 13 dergelijke op de SL.

Bij sommige melkslangen (eveneens een valse koraalslang) zijn het alleen de pasgeborenen die met hun rood-zwart-gele rugbanden de kleur van de giftige koraalslang nabootsen (of is het omgekeerd) maar bij de Maanslang zijn het enkel de adulten; de jongen zijn "bicolored" met zwart en wit en krijgen er de rode band (i.p.v. de witte) slechts op latere leeftijd bij (Campbell & Lamar, 1989).

Volgens Lancini (1986) leeft de soort in Noord- en Centraal Venezuela en komt ze ook voor in Colombia, Brazilië, Frans Guiana en Trinidad.

PHIMOPHIS GUIANENSIS

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
74	Carúpano - Sucre	0	30/04/91	06.30	1	0	0
75	Penins. de Araya - Araya	0	30/04/91	19.22	1	0	0
76	El Tigre - Anzoategui	240	05/05/91	20.52	1	0	0
77	El Tigre - Anzoategui	210	05/05/91	21.39	1	0	0
78	Valle d/l Pascua - Guarico	210	07/05/91	GN	0	0	1

REF NR	SEX	TL mm	KRL mm	SL mm	GEW gr	VE n	SC-DR n	DO n
74	GG	657	537	120	NVT	180	55	21
75	GG	742	611	131	89	193	59	19
76	GG	469	391	78	29	186	47	19
77	GG	396	317	79	18	183	60	19
78	GG	297	236	61	9	181	53	19

Een slang met een groot verspreidingsgebied van Panama tot Colombia, Venezuela en Suriname; leeft ondergronds liefst in woestijnachtig laagland-gebied, nooit boven de 500m altitude; wordt tot 1000mm groot (Perez-Santos & Moreno, 1988). Lancini (1986) voegt er nog aan toe : nachtaktief, niet agressief of bijterig en voedt zich met hagedissen.

Het is een onmiskenbare slang vanwege haar opgewipte schoffelachtige neusschild, die bij het graafgedrag prima dienst doet (zie foto).

Verder stelden we een duidelijk verschil vast tussen jonge (nr 77 en 78) en adulte dieren (nr 74 en 75); eerstgenoemden waren volledig geel met onregelmatig kleine zwarte spikkels en een kenmerkende zwarte halsband; de adulten waren bruinrood met regelmatige lichte kleine vlekjes. Het was een totaal niet bijterige soort die ons de indruk gaf graag vastgenomen te worden. Het biotoop waar we ze aantroffen was het woestijngebied van Peninsula de Araya en de kurkdroge Llanos van het binnenland.

PSEUDOBOA NEUWIEDII - Valse Boaslang

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
79	Penins. de Araya - Sucre	0	01/05/91	19.29	1	0	0
80	Penins. de Araya - Sucre	0	01/05/91	21.52	0	0	1
81	El Tigre - Anzoategui	210	07/05/91	08.05	0	0	1
82	Valle d/l Pascua - Guarico	140	07/05/91	22.01	1	0	0
-	Valle d/l Pascua - Guarico	150	09/05/91	07.28	0	0	1

REF NR	SEX	TL mm	KRL mm	SL mm	GEW gr	VE n	SC-ER n	DO n
79	man	930	704	226	124	190	84	19
80	GG	717	539	178	68	186	84	19
81	man	726	544	182	NVT	184	75	19
82	GG	995	792	203	176	195	76	19

Samen met *Phimophis guianensis* de meest aangetroffen slangensoort. Haar rugkleur varieerde van chocoladebruin tot roodbruin. Het was een niet agressieve soort maar wel zeer krachtig. Je moest ze bijna met beide handen vasthouden en dan nog wist ze zich beetje bij beetje los te werken. Haar nederlandse naam is afkomstig van het feit dat ze evenals de echte Boa maar één rij van schilden heeft op de onderstaart. De soort is duidelijk nachtaktief en bij nr 82 stellen we vast dat het dier zwaar geïnfecteerd was door mijten.

Het is een vrij algemene slang, die met uitzondering van het hooggebergte, in geheel Venezuela voorkomt en een TL van 1200mm kan bereiken (Lancini, 1986); alhoewel ze geen gekleurde banden heeft wordt ze wegens haar roodachtige rugkleur toch valse koraalslang genoemd.

SIBON NEBULATA HARTWEGI ?

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
83	Penins. de Paria - Sucre	60	02/05/91	22.35	0	0	1

REF NR	SEX	TL mm	KRL mm	SL mm	GEW gr	VE n	SC-DR n	DO n
83	GG	463	331	132	7	187	95	15

Een slang die ons enig kopbreken heeft veroorzaakt en hier dan ook onder strikt voorbehoud wordt opgegeven; enig doel hiervan is de notitie niet verloren te laten gaan door ze bij *Sibon nebulata* te plaatsen in dit rapport. Gelet op de mogelijkheid - de enige in Venezuela voorkomende - *Sibon nebulata nebulata* zeer goed in de hand te bestuderen, konden we overduidelijk vaststellen dat nr 83 een andere ondersoort of kleurvarieteit moest zijn (zie fotos ter vergelijking). Aangezien we ook elke slang determineerden met de tabel van Perez-Santos & Moreno (1988), kwamen we met deze onmiddellijk terecht bij de ondersoort hartwegi vanwege het verschil "first dorsal blotches broad and distinct" en dit had dier nr 83 opvallend ofwel "dorsal blotches not different from other blotches on body" en dit was bij nr 84 kenmerkend.

SIBON NEBULATA NEBULATA - Slakkenvreter

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
84	Penins. de Paria - Sucre	60	02/05/91	20.23	0	0	1

REF NR	SEX	TL mm	KRL mm	SL mm	GEW gr	VE n	SC-DR n	DO n
84	GG	539	390	149	12	173	96	15

De Nederlandse naam heeft betrekking op het voedsel van deze slangensoort : slakken. Volgens Grzimek (1971) zijn ze in staat hun onderkaak in de opening van het slakkehuis te schuiven; ze slaan dan hun verlengde voortanden in het lichaam van de slak en trekken hem met een draaiende beweging naar buiten; de slang hoeft het slakkehuis dus niet mee in te slikken, waardoor de maag van een onnodige belasting gespaard blijft; ze dient ook rekening te houden met de grote hoeveelheid slijmerig schuim dat door de slak wordt afgescheiden en aldus de neusgaten kan blokkeren; tijdens het verzwelgen zal ze het moeten stellen met de luchtvoorraad van de longen.

De Slakkenvreter wordt niet zo groot (amper 700mm als TL), is nachtaktief en boom-bewonend (Lancini, 1986).

THAMNODYNASTES STRIGILIS

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
85	Clarines - Anzoategui	0	27/04/91	19.40	0	0	1
86	Clarines - Anzoategui	0	28/04/91	20.42	0	0	1

REF NR	SEX	TL mm	KRL mm	SL mm	GEW gr	VE n	SC-DR n	DO n
85	GG	504	393	111	15	153	64	19
86	vrouw	608	479	129	68	155	69	19

REF NR	SEX	TL mm	KRL mm	SL mm	GEW gr
86/1	GG	168	129	39	1.5
86/2	GG	174	133	41	1.7
86/3	GG	179	138	41	1.6
86/4	GG	174	133	41	1.6
86/5	GG	154	116	38	1.3
86/6	GG	183	141	42	1.6
86/7	GG	179	138	41	1.6
86/8	GG	181	139	42	1.6
86/9	GG	169	131	38	1.5
86/10	GG	172	131	41	1.6
86/11	GG	169	130	39	1.6

Wij konden kennis maken met de soort aan de hand van 2 verkeersslachtoffers. Nu is een overreden dier voor ons wel degelijk een waardevol gegeven, maar het werd hier uiteindelijk toch zwaar bedroevend dat we zoveel overreden slangen moesten "manipuleren". In dit geval was het nog pijnlijker omdat nr 86 een drachtig dier bleek te zijn. Omdat ze toch dood was hebben we een dissectie uitgevoerd en ze had 11 jongen in zich die op het punt moesten staan om geboren te worden. Het enige dat we "uit respect/droefheid" konden doen was de jongen opmeten en wegen. Deze gegevens werden in een aparte tabel genoteerd van 86/1 tot 86/11.

BOA CONSTRICTOR CONSTRICTOR - Boa

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
87	El Tigre - Anzoategui	280	05/05/91	19.54	0	0	1
88	El Tigre - Anzoategui	320	05/05/91	22.16	0	0	1
89	El Tigre - Anzoategui	410	06/05/91	21.01	1	0	0

REF NR	SEX	TL mm	KRL mm	SL mm	GEW gr	VE n	SC n	DO n
87	vrouw	519	460	59	41	258	12x2 47x1	(86)
88	GG	529	469	60	40	268	61	(62)
89	GG	488	429	59	55	253	58	(72)

De "Tragavenado" zoals deze wurgslang in Venezuela wordt genoemd, is een typisch bewoner van warme zones in het laagland vanaf zeeniveau tot 1500m altitude (Lancini, 1986); de Boa is nachtaktief en adulten kunnen vrij bijterig zijn hetgeen - gelet op de relatief grote tanden - vrij pijnlijk kan zijn en soms bloederige wonden veroorzaakt; het meest recente grootste exemplaar had een TL van 5450mm.

Nu ja wanneer je tijdens een dergelijke reis het verhoopte nr 1 van je wenslijst levend kan observeren en ook vangen, kan er uiteraard niets meer stuk. Eénmaal we een eerste dier als verkeersslachtoffer hadden aangetroffen, wisten we dat we op de goede plek waren en hebben we zoveel nachttactiviteit aan het zoeken gependend tot we een levende Boa aantreffen en dit was dan nog zo'n "schattige" subadult. De grond waarop deze slang zich bevond had een temperatuur van 30.9°C en bedroeg 1m20 boven de vangstplaats 28.6°C.

Bij het dode dier nr 87 was nog duidelijk een navelsplit zichtbaar.

EPICRATES CENCHRIA CENCHRIA - Regenboogboa

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
90	Carúpano - Sucre	250	04/05/91	07.34	0	0	1

REF NR	SEX	TL mm	KRL mm	SL mm	GEW gr	VE n	SC-ER n	DO n
90	man	755	671	84	NVT	273	52	49

Nadat we het in Costa Rica ook met een verkeersslachtoffer moesten stellen, maakten we nu opnieuw kennis met de soort via een overreden exemplaar. We waren vroeg vertrokken en deze Regenboogboa (zeker een mannelijk exemplaar) moet 's nachts

aktief zijn geweest.

Lancini (1986) detailleert dat de soort alleen in het zuiden en oosten van Venezuela voorkomt, zeer traag in zijn bewegingen is en nachtaktief; kan een max. lengte van 2000mm bereiken; zijn naam Regenboogboa is de vertaling van de Engelse naam en het dier dankt deze aan het feit dat de schubben in de zon een kleurpalet als van een regenboog weerspiegelen.

EUNETES MURINUS GIGAS - Anaconda

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
91	Clarines - Anzoategui	0	26/04/91	20.55	0	0	1

REF NR	SEX	TL mm	KRL mm	SL mm	GEW gr	VE n	SC-DR n	DO n
91	GG	3890	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT

Het dier was duidelijk door een auto overreden gelet op de enorme plas uitgedroogd bloed dat op de weg nog zichtbaar was en dit was waarschijnlijk al enige dagen geleden gebeurd. De grootte van deze Anaconda sprak werkelijk tot onze verbeelding : een slang ter grootte van de hoogte van twee deuren !!! Opmerkelijk was de tot het lichaam verhoudingsgewijze kleine kop. De weg die de slang wilde oversteken lag tussen de Rio Unare en een drooggevallede carrière-uitgraving. Ik denk niet dat het mogelijk is om dergelijke grote slang met 2 volwassenen te vangen en we zouden het ook niet geprobeerd hebben.

De Anaconda is een semi-aquatische soort die in Zuid-Amerika enkel voorkomt in het stroomgebied van de Orinoco (Lancini, 1986); adulten worden 12 meter groot en wegen dan zo'n 150kg; als nachtaktieve slang voedt zij zich met kaaimankrokodillen en met vis; er zijn geen menselijke sterfgevallen bekend veroorzaakt door dit reptiel.

Volgens Grzimek (1973) : de grootste slang ter wereld tot max. 9 meter lang; de jongen worden levend geboren - Python is eierlegend - en meten dan ong. 70cm; in Venezuela zou de soort niet bejaagd worden.

LEPTOTYPHLOPS GOUDOTII GOUDOTII - Draadwormslang

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
92	Carúpano - Sucre	0	01/05/91	07.28	1	0	0

REF NR	SEX	TL mm	KRL mm	SL mm	GEW gr	VE n	SC-DR n	DO n
92	GG	104	NG	NG	0.3	NG	NG	NG

Na de observatie van de grootste slang ter wereld dan nu naar de kleinste familie ter wereld. Ons exemplaar bevond zich onder een stronk van een banaanboom en was zeer gevoelig voor daglicht; het vertoonde in de hand gedurig een wegkruip/graafneiging hetgeen de determinatie er niet op vergemakkelijkte (om overigens op een lengte van 10cm, tussen de 217 en 242 buikschubben (Perez-Santos & Moreno, 1988) moeten tellen is bij een levend exemplaar niet doenbaar). Onze soortbepaling geschiedde aan de bovenkopschilden (opp. 1mm²) en diende te gebeuren met de 10x loupe.

De geraadpleegde literatuur was schaars aan gegevens : volgens Lancini (1986) voor-

komend op "enkele lokaties aan de kust"; TL van 150 tot 200mm. Voor deze waarde geeft Perez-Santos & Moreno (1988) 125mm op.

BOTHROPS ATROX - Gewone lanspuntslang

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
93	Maturin - Monagas	50	04/05/91	21.32	0	0	1

This snake was found exactly : on road 10 direction to Carúpano just 25.1km north of Maturin"

REF NR	SEX	TL mm	KRL mm	SL mm	GEW gr	VE n	SC-DR n	DO n
93	vrouw	1062	893	169	242	189	69	27

In vergelijking met de verspreidingskaart voor deze soort (Campbell & Lamar, 1989) en het standaardwerk voor de gifslangen van Centraal- en Zuid-Amerika) ligt onze waarneming volledig buiten het gekende gebied; beide auteurs verwonderen er zich wel over dat er geen enkele Llanos-melding gekend is (Maturin ligt wel degelijk in Llanos) en is onze waarneming eigenlijk niet zo verwonderlijk ! Het dier werd aangetroffen als verkeersslachtoffer en kon volledig gedetailleerd bestudeerd worden, buiten de reeds voornoemde notities kunnen we er nog aan toevoegen :

38 dorsal blotches - tailtip yellow - fangs 12.7mm long

Het is één van de gevaarlijkste slangen van Zuid-Amerika met een sterk gif; komt voor in het zuiden en oosten van Venezuela, kan 1800mm groot worden en is als nacht-aktieve slang bijzonder agressief (Lancini, 1986).

Het habitat wordt door Campbell & Lamar (1989) als volgt beschreven :

"occupies a variety of habitats including lower montane wet fores, savanna/
"gallery forest, tropical deciduous forest and rainforest; generally prefers
"damp locales and is found in close association with creeks, lakes or river-
"concourses; also encountered frequently in cultivated areas, moist fields
"and around human habitations, including weedy lots in urban areas"

BOTHROPS LANSBERGII ROZEI

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
94	Penins. de Araya - Sucre	0	30/04/91	18.45	1	0	0

REF NR	SEX	TL mm	KRL mm	SL mm	GEW gr	VE n	SC-DR n	DO n
94	GG	413	384	29	45	151	19 SB	23

's Namiddags haar vervelling vinden en 's avond de eigenares van het vel (cfr. de beschadigde en onvolledige staartpunt) dat overkwam ons met de "Mapanare Rabo Frito" zoals deze gifslang in Venezuela wordt genoemd. Wij troffen haar aan in het aride en woestijnachtige gebied in de oostelijke arm van het schiereiland. Het dier werd actief bij het invallen van de duisternis en leefde in een verlaten gebouwen-complex samen met zeer veel *Daggekkos* *Gonatodes vittatus*. Het was opvallend dat het dier dezelfde roestbruine kleur vertoonde als de grond waarop ze leefde.

Een typisch bewoner van de "costal plaines and Cordillera de la Costa in arid and semi-arid thorn forest and dry tropical forest" zo beschrijft Campbell & Lamar (1989) deze soort; gewoonlijk 300 tot 500mm groot en uitzonderlijk 900mm; wordt

tijdens het regenseizoen frequent aangetroffen op wegen.
Het gif zou weinig actief/gevaarlijk zijn voor de mens; voedt zich met hagedissen en leeft in Noord- en Centraal Venezuela (Lancini, 1986).

CROTALUS DURISSUS CUMANENSIS - Cascabel

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
95	El Tigre - Anzoategui	260	05/05/91	20.47	0	0	1
96	El Tigre - Anzoategui	240	05/05/91	20.23	0	0	1
-	Valle d/l Pascua - Guarico	250	09/05/91	06.38	0	0	1

REF NR	SEX	TL mm	KRL mm	SL mm	GEW gr	VE n	SC-ER n	DO n	R n
95	man	564	629	65	110	167	29	27	2
96	GG	299	271	28	72	188	30	NG	1

Aan de hand van 3 verkeersslachtoffer konden wij kennis maken met de enige ratel-slang die in Zuid-Amerika voorkomt. Wij konden niet achterhalen of de dieren overdag of 's nachts overreden werden. Volgens Lancini (1986) is het een nachtaktieve soort, die in geheel Venezuela tussen 0 en 1800m voorkomt; wordt tot 1500mm lang en het gif is dodelijk voor de mens.

Campbell & Lamar (1989) noemen het een typische Llanos-bewoner van "semi arid and very dry tropical forest and dry open areas in mesic forest"; wordt 1000mm groot.

LACHESIS MUTA - Bosmeester

REF NR	VINDPLAATS	ALT m.	OBSERVATIE		AANTAL		
			DATUM	UUR	HV	VO	VS
97	Penins. de Paria - Sucre	60	02/05/91	21.28	1	0	0

REF NR	SEX	TL mm	KRL mm	SL mm	GEW gr	VE n	SC n	DO n
97	GG	1792	1640	152	NG	227	36x2 14x4	34

Een slang waaraan we zelfs niet gedacht hadden om ze te ontmoeten was de Bosmeester. De wijze van waarnemen en vangen werd reeds beschreven in punt 5.2.

Grote slangen hebben altijd iets bijzonder over zich en "stralen een soort van respect-afdwinging uit". Wanneer dergelijke observatie dan nog een gifslang betreft is dit nog iets specialer en wij waren dan ook bijzonder gelukkig met deze interessante observatie. En wat gevaar betreft ... het rijden in ons dagelijks verkeer is veel gevaarlijker dan een "ontmoeting" met een Bosmeester!

Het is de grootste van alle gifslangen, meestal groter dan 2000mm, soms 3600mm en het record is 4267mm; ze is vooral actief in de schemering en 's nachts; is zeer vlug in haar bijtbeweging en het gif is gevaarlijk voor de mens; een typisch bewoner van het tropisch regenwoud van 0 tot 1800m; maakt geluid door haar staart snel te vibreren tegen de ondergrond (Campbell & Lamar, 1989).

6.3. Overzicht schubtellingen slangen

Soort	REF NR	SEX	TL mm	KRL mm	SL mm	GEW gr	VE n	SC n	DO n
<i>Atractus trilineatus</i>	58	GG	314	186	128	5.6	151	12x2	15
<i>Chironius carinatus</i>	59	man	1878	1254	624	NVT	159	128x2	12
<i>Dipsas variegata variegata</i>	60	man	896	636	260	38	186	105x2	15
	61	vrouw	564	423	141	19	185	87x2	15
<i>Leimadophis melanotus</i>	62	GG	363	278	85	8	152	67x2	17
<i>Leptodeira annulata ashmeadii</i>	63	vrouw	689	551	138	45	189	73x2	21
	64	GG	490	346	144	18	185	108x2	19
<i>Liophis reginae</i>	65	GG	201	162	39	2	161	57x2	19
<i>Mastigodryas boddaerti boddaerti</i>	66	GG	1260	899	361	NVT	NVT	94x2	17
<i>Mastigodryas pleei</i>	67	GG	673	475	198	28	166	99x2	17
	68	GG	845	624	221	41	184	92x2	17
<i>Oxybelis aeneus</i>	69	GG	1280	759	521	NVT	186	183x2	17
	70	GG	1293	773	520	49	191	180x2	17
	71	man	1273	754	519	NVT	176	185x2	NVT
	72	man	1268	759	509	34	190	174x2	17
<i>Oxyrhopus petola petola</i>	73	GG	889	700	189	94	219	87x2	19
<i>Phimophis guianensis</i>	74	GG	657	537	120	NVT	180	55x2	21
	75	GG	742	611	131	89	193	59x2	19
	76	GG	469	391	78	29	186	47x2	19
	77	GG	396	317	79	18	183	60x2	19
	78	GG	297	236	61	9	181	53x2	19
<i>Pseudoboa neuwiedii</i>	79	man	930	704	226	124	190	84x1	19
	80	GG	717	539	178	68	186	84x1	19
	81	man	726	544	182	NVT	184	75x1	19
	82	GG	995	792	203	176	195	76x1	19
<i>Sibon nebulata hartwegi ?</i>	83	GG	463	331	132	7	187	95x2	15
<i>Sibon nebulata nebulata</i>	84	GG	539	390	149	12	173	96x2	15
<i>Thamnodynastes strigilis</i>	85	GG	504	393	111	15	153	64x2	19
	86	vrouw	608	479	129	68	155	69x2	19
	86/1	GG	168	129	39	1.5	NG	NG	NG
	86/2	GG	174	133	41	1.7	NG	NG	NG
	86/3	GG	179	138	41	1.6	NG	NG	NG
	86/4	GG	174	133	41	1.6	NG	NG	NG
	86/5	GG	154	116	38	1.3	NG	NG	NG
	86/6	GG	183	141	42	1.6	NG	NG	NG
	86/7	GG	179	138	41	1.6	NG	NG	NG
	86/8	GG	181	139	42	1.6	NG	NG	NG
	86/9	GG	169	131	38	1.5	NG	NG	NG
	86/10	GG	172	131	41	1.6	NG	NG	NG
86/11	GG	169	130	39	1.6	NG	NG	NG	
<i>Boa constrictor constrictor</i>	87	vrouw	519	460	59	41	258	12x2 47x1	(86)
	88	GG	529	469	60	40	268	61x1	(62)
	89	GG	488	429	59	55	253	58x1	(72)
<i>Epicrates cenchria cenchria</i>	90	man	755	671	84	NVT	273	52x1	49
<i>Eunectes murinus gigas</i>	91	GG	3890	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT
<i>Leptotyphlops goudotii goudotii</i>	92	GG	104	NG	NG	0.3	NG	NG	NG
<i>Bothrops atrox</i>	93	vrouw	1062	893	169	242	189	69x2	27
<i>Bothrops lansbergii rozei</i>	94	GG	413	384	29SB	45	151	19SB	23
<i>Crotalus durissus cumanensis</i>	95	man	629	564	65	110	167	29x1	27
	96	GG	299	271	28	72	188	30x1	NG
<i>Lachesis muta</i>	97	GG	1792	1640	152	NG	227	36x2 14x4	34

7. GERAADPLEEGDE LITERATUUR

- CAMPBELL, J. & W. LAMAR. 1989. *The Venemous Reptiles of Latin America*. Cornell University, New York. 425 pp.
- CHIPPAUX, J. 1986. *Les Serpents de la Guyane française*. Inst. Fr. Rech. Sc. Dév. Coop., Paris. 164 pp.
- COCHRAN, D. & C. GOIN. 1970. *Frogs of Colombia*. Smithsonian Institution, Washington. 655 pp.
- DIXON, J. 1979. *Origin and Distribution of Reptiles in Lowland Tropical Rainforest of South America*. In : *The South American Herpetofauna: Its Origin, Evolution, and Dispersal* - Duellman, W. (ed.), pp. 217-240. Mus. Nat. Hist. Univ. Kans. - Monogr. 7, Kansas.
- DONOSO-BARROS, R. 1968. *The Lizards of Venezuela*. *Carrib. Jn. Science* 8:105-122.
- DUELLMAN, W. 1979. *The South American Herpetofauna: A Panoramic View*. In : *The South American Herpetofauna: Its Origin, Evolution, and Dispersal* - Duellman, W. (ed.), pp. 1-28. Mus. Nat. Hist. Univ. Kans. - Monogr. 7, Kansas.
- DUNN, E. 1972. *Salamanders of the Family Plethodontidae*. S.S.A.R., U.S.A. 446 pp.
- FITZGERALD, L. 1989. *An Evaluation of Stomach Flushing Techniques for Crocodylians*. *J. Herpetol.* 23(2):170-172.
- FREIBERG, M. 1981. *Turtles of South America*. T.F.H., Neptune. 125 pp.
- FREIBERG, M. 1982. *Snakes of South America*. T.F.H., Neptune. 189 pp.
- GANS, C. 1967. *A Check List of Recent Amphisbaenians (Amphisbaenia, Reptilia)*. *Bull. Am. Mus. Nat. Hist.* 135(2):61-105.
- GRZIMEK, B. 1972. *Het Leven der Dieren. Deel V : Vissen en Amfibieën*. *Het Spectrum, Utrecht/Amsterdam*. 697 pp.
- GRZIMEK, B. 1973. *Het Leven der Dieren. Deel VI Reptielen*. *Het Spectrum, Utrecht/Amsterdam*. 742 pp.
- HARDING, K. & K. WELCH. 1980. *Venemous Snakes of the World, A Checklist*. Pergamon, Oxford. 188 pp.
- HOOGMOED, M. 1973. *Notes on the Herpetofauna of Surinam IV, The lizards and amphisbaenians of Surinam*. Junk, The Hague. 419 pp.
- HOOGMOED, M. 1979. *The Herpetofauna of the Guianan Region*. In : *The South American Herpetofauna: Its Origin, Evolution, and Dispersal* - Duellman, W. (ed.), pp. 241-280. Mus. Nat. Hist. Univ. Kans. - Monogr. 7, Kansas.
- KLAUBER, M. 1956. *Rattlesnakes, Their Habits, Life Histories, and Influence on Mankind. Two Volumes. (Sec. ed. 1972)*. University of California, Los Angeles. 1536 pp.
- LA MARCA, E. 1989. *A new species of collared frog (Anura: Dendrobatidae: Colostethus) from Serrania de Portuguesa, Andes of Estado Lara, Venezuela*. *Amphibia Reptilia* 10(2):175-183.

- LANCINI, A. 1986. *Serpientes de Venezuela*. Armitano, Caracas. 262 pp.
- LYNCH, J. 1971. *Evolutionary Relationships, Osteology, and Zoogeography of Leptodactyloid Frogs*. Univ. Kans. Mus. Nat. Hist. Misc. Publ. 53, Kansas. 238 pp.
- LYNCH, J. 1975. *A Review of the Broad-Headed Eleutherodactyline Frogs of South America (Leptodactylidae)*. Occ. Pap. Mus. Nat. Hist. Univ. Kans. 38(-):1-46.
- MAGDEFRAU, H., K. MAGDEFRAU & A. SCHLUTER. 1991. *Herpetologische Daten vom Guaiquinima-Tepui, Venezuela*. *Herpetofauna* 13(70):13-26.
- MARKEL, R. 1990. *Kingsnakes and Milksnakes*. T.F.H., Neptune. 144 pp.
- MCCRISTAL, H. & J. DIXON. 1987. *A New Species of Cnemidophorus (Sauria: Teiidae) from the Llanos of Colombia and Venezuela*. *J. Herpetol.* 21(4):245-254.
- MEDEM, F. 1983. *Los Crocodylia de Sur America. Volumen II*. Inst. Cienc. Nat., Bogota. 270 pp.
- MIJARES-URRUTIA, A. 1990. *The Tadpole of Centrolenella andina (Anura: Centroleniidae)*. *J. Herpetol.* 24(4):410-412.
- MITTERMEIRER, R., F. MEDEM & A. RHODIN. 1980. *Vernacular Names of South American Turtles*. S.S.A.R. Herp. Circ. 9, Athens. 44 pp.
- OBST, J. 1983. *Schmuckschildkröten*. Neue Brehm-Bücherei 549, Wittenberg. 112 pp.
- PEFAUR, J., R. PEREZ, N. SIERRA & F. GODOY. 1987. *Density Reappraisal of Caeciliids in the Andes of Venezuela*. *J. Herpetol.* 21(4):335-337.
- PEREZ-SANTOS, C. & A. MORENO. 1988. *Ofidios de Colombia*. Mus. Reg. Sc. Nat. - Monogr. VI, Torino. 517 pp.
- PERRERO, L. 1975. *Alligators and Crocodiles of the World*. Windward, Miami. 64 pp.
- PETERS, J. & R. DONOSO-BARROS. 1970. *Catalogue of the Neotropical Squamata: Part II. Lizards and Amphisbaenians*. Smiths. Inst., Washington. 293 pp.
- PETERS, J. & B. OREJAS-MIRANDA. 1970. *Catalogue of the Neotropical Squamata: Part I. Snakes*. Smiths. Inst., Washington. 347 pp.
- PRITCHARD, P. & P. TREBBAU. 1984. *The Turtles of Venezuela*. S.S.A.R. Ohio. 403 pp.
- RIVERO, J. 1961. *Salienta of Venezuela*. Bull. Mus. Comp. Zool (Harvard College) 126(1):6-207.
- RIVERO-BLANCO, C. & J. DIXON. 1979. *Origin and Distribution of the Herpetofauna of the Dry Lowland Regions of Northern South America*. In: *The South American Herpetofauna: Its Origin, Evolution, and Dispersal* - Duellman, W. (ed.), pp. 281-298. Mus. Nat. Hist. Univ. Kans. - Monogr. 7, Kansas.
- RODDA, G. 1990. *Highway Madness Revisited: Roadkilled Iguana iguana in the Llanos of Venezuela*. *J. Herpetol.* 24(2):209-211.
- RODDA, G. & A. GRAJAL. 1990. *The nesting behaviour of the green iguana Iguana iguana, in the Llanos of Venezuela*. *Amphibia-Reptilia* 11(1):31-39.

- SILVERSTONE, P. 1976. A Revision of the Poison-Arrow Frogs of the Genus *Phyllobates* Bibron in Sagra (Family Dendrobatidae). Nat. Hist. Mus. Los. Ang. Cnty - Scienc. Bull. 27, Los Angeles. 53 pp.
- SOLANO, H. 1987. Algunos Aspectos de la Biología Reproductiva del Sapito Silbador *Leptodactylus fuscus* (Schneider)(Amphibia: Leptodactylidae). *Amphibia-Reptilia* 8(2):111-128.
- STUART, L. 1941. Studies on Neotropical Colubrinae. VIII. A Revision of the Genus *Dryadophis* Stuart, 1939. Univ. Mich. Mus. Zool. - Misc. Publ. 49, Michagan. 106 pp.
- TAYLOR, E. 1968. The caecilians of the world. Univ. Kansas Press, Kansas. 848 pp.
- TEST, F., O. SEXTON & H. HEATWOLE. 1966. Reptiles of Rancho Grande and Vicinity, Estado Aragua, Venezuela. Univ. Mich. Mus. Zool. - Misc. Publ. 128, Michigan. 63 pp.
- TRUEB, L. & W. DUELLMAN. 1971. A Synopsis of Neotropical Hyliid Frogs, Genus *Osteocephalus*. Occ. Pap. Mus. Nat. Hist. Univ. Kans. 1:1-47.
- TRUTNAU, L. 1987. Castelnauds Lanzenotter. *Herpetofauna* 9(46):27.
- TRUTNAU, L. 1990. Zur Kenntnis des Krokodilkaimans *Caiman crocodilus* (Linnaeus, 1758). *Herpetofauna* 12(64):25-34.
- VILLANUEVA, J. 1988. On the Turtle, *Chelus lewisi* (Testudinata, Pleurodira). *J. Herpetol.* 22(3):343-344.
- WERMUTH, H. & K. FUCHS. 1978. Bestimmen von Krokodillen und ihrer Häute. Fischer, Stuttgart. 100 pp.

8. VERSLAGGEVING

8.1. Datum van samenstelling : 14 september 1991

8.2. Auteurs :

André Van Hecke
Eglantierlaan 39
2630 Aartselaar
België

Freddy Hordies
Pierstraat 168B
2550 Kontich
België

10. VERTALING VAN WOORDEN EN AFKORTINGEN
TRANSLATION OF WORDS AND ABBREVIATIONS

AANTAL	-	number
AD	adult	adult
ALT	altitude	altitude
AUD	auditieve waarneming van roepend amfibie	auditive observation (calling amphibians)
DATUM	-	date
DNG	dier niet gevangen	animal not captured
DO	dorsalia : schubben rugomtrek	number dorsal shields (midbody)
GG	geen geslachtsbepaling	sex not determined
HV	handvangst	captured by hand
KRL	kop-romplengte	snout-vent length
man	-	male
n	aantal	number
NG	niet genoteerd gegeven	data not recorded
NVT	niet van toepassing	does not apply
PRIM	originele (staart)	original tail
R n	aantal ratels	number of rattles
SAD	subadult	subadult
SB	staartpunt beschadigd	tail tip damaged
SC-ER	subcaudalia : onderstaartschilden enkele rij - excl. staartpunt	number of subcaudals in snakes with one row of subcaudals; tail tip shield excluded
SC-DR	subcaudalia : onderstaartschilden dubbele rij - excl. staartpunt	number of subcaudals in snakes with a double row of subcaudals tail tip shield excluded
SEC	geregenereerd (staartgedeelte)	regenerated part of tail
SL	staartlengte	tail length
TL	totale lengte	total length
UUR	-	hour
VE	ventralia : buikschilden (excl. anaalschild)	number of ventrals (anal shield excluded)
VINDPLAATS	-	finding place
VO	visuele observatie	visual observation
vrouw	-	female
VS	verkeersslachtoffer	road casualty / dead on road